

UPPSALA
UNIVERSITET

Institutionen för neurovetenskap, logopedi

”Det handlar om mitt barn och mitt barns framtid”

En studie om föräldrars upplevelser av KOMiTID inom
ett socioekonomiskt utsatt område

Linda Heedman

Masteruppsats i logopedi – 30 hp
VT 2024
Nr 18

Handledare: Anna Fäldt, Med dr. Forskare Uppsala
universitet, Specialistlogoped, CHAP, Folkhälso- och
vårdvetenskap.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

RAMBERÄTTELSE (KAPPA)

A. POPULÄRVETENSKAPLIG SAMMANSTÄLLNING AV ARTIKELN	1
B. REFERENSER (RAMBERÄTTELSE)	8

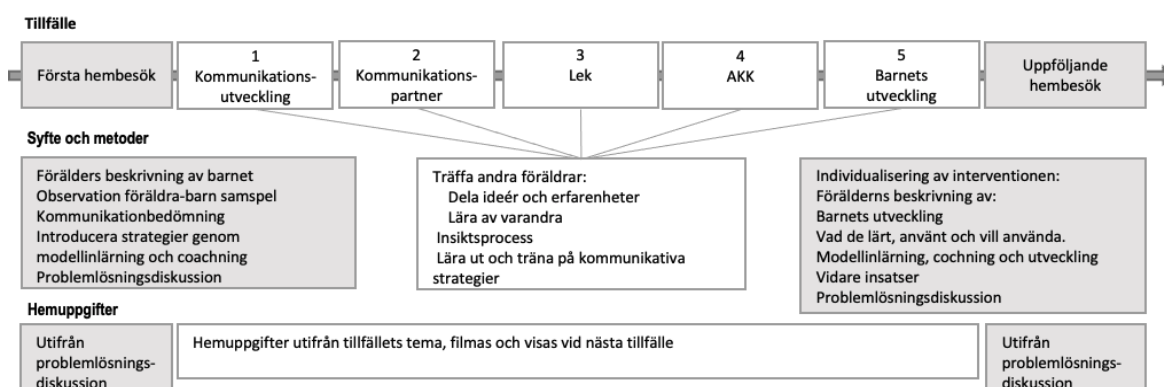
ARTIKELDEL

RAMBERÄTTELSE (KAPPA)

A. Populärvetenskaplig sammanställning av artikeln

Vi står utanför en port in till en trappuppgång, min logopedkollega och jag. Ser på håll hur ett välbekant ansikte som tolkat vid våra hembesök tidigare ler, hejar och parkerar sin cykel en bit bort. I våra händer har vi jobbtelefoner och lekpåsar förberedda med såpbubblor, bollbana och sångböcker. Vi ringer den aktuella familjen som vi ska träffa för att få hjälp med att låsa upp porten och på högtalartelefon hjälper tolken oss att informera familjen att vi är på plats. Att låsa upp har vi märkt kan gå till på väldigt många olika sätt. Nycklar har glatt kastats ut genom öppna fönster eller så har mor- och farföräldrar kommit springande i trappan för att öppna. Fast, oftast är det föräldrar som kommer med sitt barn i famnen, hälsar oss varmt välkomna och låser upp. Och vi välkomnas in och får arbeta med det bästa vi vet inom vårt yrke, tidiga kommunikations- och språkstödande insatser för barn och deras föräldrar. Att få möta barnen i deras naturliga miljö, och tillsammans med föräldrarna få arbeta för barnets utveckling av kommunikation och språk. Och att vi på olika sätt, längs vägen, kanske får möjlighet att lämna ut nycklar av ett annat slag, som förhoppningsvis leder till att föräldrarna åter hittar tillbaka till redan välkända, eller nya vägar för att kunna stötta och utveckla kommunikationen med det viktigaste de har, deras barn. För ”*det handlar om mitt barn, och mitt barns framtid*”, som en av föräldrarna som vi träffat så beskrivande uttryckt det. Beskrivande för föräldrarnas tydliga inställning - det tas på allvar. Och föräldern beskriver precis det forskningen också visar på, att språk och kommunikation är grundläggande för ett barns utveckling inom så många viktiga områden såsom kognition, mående, relationsskapande och lärande (Pace et al., 2019; Reilly et al., 2015). Kommunikation och språk påverkar barnets framtid.

Den familjecentrerade insatsen vi har fått förmånen att arbeta med, och som den här studien utvärderar, är en av AKKtiv's föräldrautbildningar som heter KOMiTID som riktar sig till föräldrar med barn mellan ungefär 1-3 år (Fäldt, 2020). AKKtiv står för *Alternativ och Kompletterande Kommunikation - tidig intervention*, och KOMiTID är en förkortning av *KOMmunikation i TIDig intervention*. AKKtiv är ett utbildningsprogram som baseras på forskning och erfarenhet om kommunikationsstöd och barns kommunikationsutveckling (AKKtiv, u.å.). Utbildningarna ger kunskap om hur barns kommunikation och språk kan stimuleras och utvecklas med hjälp av olika strategier i barnets vardag (Ferm et al., 2011; Thunberg et al., 2011). I insatsen ingår 5 gruppstillfällen, som oftast ges en gång i veckan eller med någon veckas mellanrum, då alla föräldrar och vägledare träffas och samtalar utifrån olika teman; barns kommunikationsutveckling, att vara kommunikationspartner, lek, Alternativ och Kompletterande Kommunikation (AKK) samt barnets fortsatta utveckling (Figur 1). Vid gruppstillfällena ingår också samtal utifrån de hemuppgifter som föräldrarna fått, där föräldrarna uppmuntras filma en gemensam aktivitet tillsammans med barnen utifrån givet tema. Två hembesök hör också till insatsen, ett innan gruppstillfällena startar och ett efter sista gruppstillfallet. Vid det sista hembesöket följs insatsen upp då båda logopederna besöker föräldrarna och barnet i deras hemmiljö. I en familj med två föräldrar deltar ibland båda föräldrarna vid gruppstillfällena, och ibland deltar endast den ena föräldern. Hembesöken samt hemuppgifterna ger ökad möjlighet till att båda föräldrarna på något sätt kan bli involverade i interventionen.

Figur 1. Upplägg och innehåll i KOMiTiD (Fäldt et al., 2020).

När vi får möta familjerna vid det första hembesöket startar samarbetet och vi får börja ta del av deras berättelser, frågor och förhoppningar. Det familjerna delger är en viktig grund för att kunna anpassa insatsen och för att få en större förståelse för familjens individuella behov. Att vi har fått träffa barnen och föräldrarna innan gruppstillfällena bidrar till att kunna göra gruppträffarna än mer individanpassade. Studier har visat på att det är betydelsefullt för samarbetet vid familjecentraler att som vårdgivare bli insatt i familjens situation som helhet och att föräldrarna själva får möjlighet att påverka insatsen för att kunna stötta barnens utveckling (Mandak et al., 2017).

KOMiTiD som ges i den här studien bedrivs inom ett projekt som är en samverkansmodell mellan barnhälsovård (BHV), logopedmottagning och bibliotek. Förskola och familjecentralens öppna förskola i det aktuella området finns även med i nätverket. Familjecentralen i det aktuella området är en pedagogisk mötesplats för föräldrar och barn där pedagoger, kuratorer, BHV-sköterskor och barnmorskor finns knutna till verksamheten. Bakgrunden till att projektet startades upp var att BHV i området noterade en ökad förekomst av låga resultat på språkscreening och språkbedömning vid 2,5 respektive 4 års ålder. Barn som identifierats med misstänkta kommunikations- och/eller språksvårigheter var omfattande och behovet av tidiga insatser stort. För att kunna ge stöd till familjerna sågs behov av en ökad samverkan mellan olika verksamheter och en gemensam satsning på språkstödande insatser påbörjades. Projektet genomförs i en stadsdel som är ett socioekonomiskt utsatt område. Invånarna i stadsdelen har till stor del migrationserfarenhet och behov av tolk i olika situationer, exempelvis i mötet med vården.

Studier har visat att kommunikativa och språkliga svårigheter förekommer hos en stor andel barn över hela världen, där mellan 7–10% av alla barn har en språkstörning vilket påverkar hur barnet lär sig och använder sig av språk (Lindsay & Strand, 2016a; Norbury et al., 2016). I socioekonomiskt utsatta områden har förekomsten av språkförsvagning eller språkstörning visats vara betydligt högre, med siffror uppemot 50–65% (Locke et al., 2002; Nelson et al., 2011). Socioekonomisk position avser vanligtvis grad av utbildningsnivå, yrke och inkomst (Brännlund et al., 2013). Att leva i en socioekonomisk lägre position medför inte per se att ett barn får språkliga svårigheter, men det kan medföra ett flertal riskfaktorer som kan påverka språkutvecklingen, såsom ekonomiska förutsättningar, tillgänglighet till

språkstimulerande aktiviteter, tillgång till böcker, omgivningsfaktorer såsom boendet och olika eventuella stressfaktorer hos föräldrar, exempelvis på grund av tidigare upplevda händelser i samband med migration (Andersson et al., 2019; Jensen et al., 2017). Även om socioekonomiska förhållanden har beskrivits kunna medföra riskfaktorer som kan påverka ett barns språkutveckling (Gibson et al., 2021; Lindsay & Strand, 2016b), är sambandet mellan socioekonomisk utsatthet och språkutveckling komplext och variabiliteten inom gruppen socioekonomisk utsatthet är stor (Pace et al., 2017; Sperry et al., 2019). Flertalet faktorer påverkar språkinläringen såsom barnets inneboende förutsättningar, föräldrarnas kommunikationssätt, engagemang i gemensamma aktiviteter och en språkstimulerande omgivning (Farrant & Zubrick, 2012; Law et al., 2019; Pace et al., 2017). Barns språkutveckling påverkas således av flera olika faktorer där exempelvis biologiska och kognitiva förutsättningar, medfödda faktorer och en språkligt stimulerande miljö inverkar. Barn lär sig språk genom interaktion med sin omgivning, genom att få höra mycket språk och vara delaktiga i många samtal under en dag (Donnelly & Kidd, 2021; Huttenlocher et al., 2010; Romeo et al., 2018) och utifrån forskningen tyder det sammantaget på att det mer är kopplat till föräldrarnas kommunikativa och språkliga stimulans, och att det inte är den faktiska socioekonomiska situationen som påverkar barnets kommunikations- och språkutveckling (Adamson et al., 2021; Hirsh-Pasek et al., 2015; Pace et al., 2017).

När ett barn har språkliga och kommunikativa svårigheter är det viktigt att föräldrar tidigt får kunskap om hur de kan stötta barnets utveckling (Beard, 2018; Woods et al., 2011). Föräldrar behöver få veta att deras agerande, hur de kommunicerar och stimulerar språk och kommunikation, har betydelse (Law et al., 2019). Familjecentrerade interventioner, där fokus för insatsen är att stödja och stärka föräldrar i deras roll som kommunikationspartners till deras barn, har visats kunna ge föräldrar kunskap om och verktyg för att kunna stötta barnens utveckling av språk och kommunikation (Woods et al., 2011). Samarbetet och relationen mellan föräldrar och professioner står i centrum för den familjebaserade insatsen där det är viktigt att föräldrarna görs delaktiga i interventionen och att en förståelse för familjens situation som helhet finns (Mandak et al., 2017). Flera studier som utvärderat olika AKKtiv-utbildningar, däribland KOMiTiD, har visat på positiva effekter gällande föräldrars tillägnande och omsättande av kommunikationsstöd och positiv påverkan på barnens utveckling av kommunikation och språk (Ferm et al., 2011; Fäldt, 2020; Nordlund & Fäldt, 2023). Efter att ha deltagit vid en AKKtiv-utbildning har föräldrar exempelvis beskrivit en förändring hos dem själva då de gav barnet mer tid att svara och var mer uppmärksamma på barnets signaler (Ferm et al., 2011). Efter deltagande i KOMiTiD beskrev föräldrar att de hade lärt sig kommunikationsstrategier och att barnens intresse för kommunikation hade ökat (Fäldt et al., 2020).

Utifrån studierna har behov framkommit av att ta reda på hur KOMiTiD också upplevs av föräldrar från olika socioekonomisk bakgrund, och den aktuella studien som genomförts och beskrivs här syftade just till att undersöka hur föräldrarna, i det socioekonomiskt utsatta området, upplevde att delta vid KOMiTiD. Upplevde föräldrarna att utbildningen hade någon inverkan på deras sätt att kommunicera med barnet, och/eller beskrev föräldrarna någon förändring på barnets kommunikation och språk?

I studien användes en kvalitativ metod där 15 föräldrar, 13 mammor och 2 pappor, varav ett föräldrapar, intervjuades efter att ha deltagit i KOMiTID. Barnen, 10 pojkar och 4 flickor, var mellan 1;6-4;8 år med en medelålder på 2;11 år. Föräldrarna blev inbjudna av BHV utifrån att deras barns kommunikations- och språkutveckling bedömdes var sen. Efter att de deltagit vid KOMiTID fick de frågan om att delta i intervjun, och de som samtyckte till det blev därefter intervjuade. Majoriteten av föräldrarna, 13 av 15, hade migrerat till Sverige och vid 8 intervjuer fanns en språktolk med under samtalet. En logoped med erfarenhet av att hålla i AKKtiv-utbildningar utan tidigare kontakt med deltagarna genomförde intervjuerna. Föräldrarna fick berätta om sina upplevelser av att ha deltagit vid insatsen utifrån frågor som logopeden ställde, exempelvis om de tyckte att kursen påverkat dem eller barnets utveckling på något sätt, hur de upplevde hembesöken och om det var något mer de önskade att kursen innehöll. Intervjuguiden togs fram av logopeder i forskargruppen för studien med erfarenhet av KOMiTID och av kvalitativ datainsamling. Intervjuguiden var semistrukturerad med öppna frågor som formulerades i en viss struktur med olika teman utifrån syftet med studien där föräldrarnas berättelser styrde samtalet.

En kvalitativ innehållsanalys användes sedan som metod för att analysera de utskrivna intervjuerna (Graneheim & Lundman, 2004). Ett induktivt förhållningssätt användes där utgångspunkten var att studera deltagarnas upplevelser förutsättningslöst (Elo et al., 2014). Den kvalitativa innehållsanalysen genomfördes genom att först läsa igenom allt material, hitta meningsbärande enheter som sedan kondenserades och kodades. Koderna grupperades i kategorier och teman. Intervjuerna analyserades i samarbete med handledare för studien där samtal pågick under hela analysen för att nå samstämmighet kring hur koder, kategorier och teman skulle benämnas för att öka tillförlitligheten och trovärdigheten i analysen (Graneheim & Lundman, 2004). Analysen genomfördes med papper och penna via utskrivna intervjuer samt med arbete i Excel.

Utifrån den kvalitativa innehållsanalysen av det föräldrarna berättat i intervjuerna framkom tre teman: *1. Förändrad kommunikation – påverkan för hela familjen, 2. KOMiTID- en kunskapsbas för alla föräldrar med små barn, 3. Gruppens betydelse för lärandet - givande med olika kulturer.*

I första temat *Förändrad kommunikation – påverkan för hela familjen*, beskrev föräldrarna tydligt att de fått en ökad medvetenhet om betydelsen av sin egen roll i kommunikationen med barnen och att de hade förändrat sitt sätt att kommunicera genom att använda den nya kunskapen de fått. Det går i linje med vad tidigare studier visat efter att föräldrar deltagit vid en AKKtiv-utbildning (Ferm et al., 2011; Fäldt, 2020; Nordlund & Fäldt, 2023). Sophia berättade:

”Kursen har påverkat mej till att bli ännu mer medveten om hur man är och hur man uttrycker sig. Jag väntar in mera, för jag är ganska snabb. Jag vill hjälpa till med att tyda och förstå. Jag liksom lugnar ner mej lite och väntar in, så att barnet faktiskt har möjlighet att få uttrycka sig (Sophia).

Det föräldern beskriver är en av de grundläggande kommunikationsstrategierna *responsiv kommunikationsstil*, som innebär att vara lyhörd för och uppmärksamma barnets kommunikation, vänta in och ge barnet tid att svara, och att sedan tolka och bekräfta barnet på olika sätt (Warren & Brady, 2007). Föräldrars responsivitet har tidigare visats ha en god inverkan på barns kommunikations- och språkutveckling

(Bergström et al., 2020; Fäldt, 2020; Ronski et al., 2011; Warren & Brady, 2007). Föräldrarna berättade också de använde sig av olika *miljömodifierande strategier*, exempelvis hur de placerade sig för att öka chansen till gemensamt fokus och ögonkontakt, och att de gav mat i mindre bitar så barnet fick möjlighet att kommunicera att det ville ha mer. Allt i syfte att skapa fler tillfällen till kommunikation (Kaiser & Roberts, 2013).

Föräldrarna berättade vidare att de använde sig av olika typer av kommunikationsstöd, såsom bilder och tecken, och att de pratade mer med barnen efter att ha gått KOMiTiD. Barnen upplevdes också kommunicera mer och några av barnen beskrevs ge mer ögonkontakt. Föräldrarna förstod barnen bättre och barnen upplevdes också förstå föräldrarna lättare. Föräldrarna upplevde också en positiv inverkan på relationen mellan barn och förälder vilket ofta kopplades till att leken fungerade bättre. Barnen beskrevs uppmärksamma och lyssna mer till föräldrarna. Amina berättade: ”Relationen har ju förbättras och om jag till exempel ropar på min son, då kommer han och han lyssnar, och han deltar i olika typer av lekar ... så relationsmässigt har det utvecklats positivt”. Många av föräldrarna i den aktuella studien redogjorde också för en positiv språklig utveckling efter kursen där flera av barnen börjat prata mer, några i längre meningar. Även om språket fortsatt inte var åldersadekvat beskrev föräldrarna att de upplevde att en språklig utveckling hade skett.

Det framkom också att samtliga föräldrar, förutom en, berättade om innehållet i kursen för övriga i familjen och andra i omgivningen. De flesta använde även den nya kunskapen i kommunikationen med både yngre och äldre syskon, och visade på så sätt att de omsatt och generaliserat kunskapen. Det föräldrarna beskriver här är i likhet med vad som framkom i studien av Fäldt et al. (2020), där föräldrar intervjuats ett år efter att de deltagit i KOMiTiD. I den studien beskrev föräldrarna också att de hade lärt sig olika typer av kommunikationsstrategier och att barnens intresse för kommunikation hade ökat. Likheterna är slående och det är intressant att det beskrivs så tydligt av föräldrarna i båda studierna. Det tyder på att föräldrar, oavsett kulturell bakgrund eller socioekonomisk position, fått med sig och aktivt använder sig av kommunikationsstödjande strategier efter att ha gått KOMiTiD och att det i förlängningen utifrån föräldrarnas egna beskrivningar förefaller ha påverkat barnens utveckling av språk och kommunikation positivt.

Utifrån det andra temat *KOMiTiD- en kunskapsbas för alla föräldrar med små barn*, framkom att KOMiTiD upplevdes vara en insats passande för *alla* föräldrar för att tidigt kunna få kunskap om kommunikativ och språklig stimulans. Föräldrarna framhöll att innehållet var lätt att förstå och det upplevdes relevant och riktat till alla föräldrar oavsett vilket land eller vilken kultur man kom ifrån. Hembesöken beskrevs också vara uppskattade. Olika förslag på utveckling av kursen framkom. Familjerna hade önskat mer information om flerspråkighet kopplat till barnens språkutveckling. Jamila uttryckte det såhär: ”För jag tänker, när man är flerspråkig, typ hur man ska hantera det ... hur man kan utveckla båda språken samtidigt ... det kunde ha vart lite mer information om det, hur man ska tänka om man har flera språk”. Ytterligare förslag som framkom vid intervjuerna var exempelvis att barnet skulle vara med vid ett tillfälle och att vägledarna kunde handleda i stunden och att man önskat mer information om kursen i förhand, att innehållet i utbildningen fokuserade på kommunikation i stort och inte endast

talutveckling. Några önskade gå kursen en gång till för att insatsen gav föräldrarna så pass mycket.

I det sista temat *Gruppens betydelse för lärandet - givande med olika kulturer* uttryckte föräldrarna att det var lärorikt att gå kursen tillsammans med andra föräldrar vilket också framkommit i tidigare studier (Ferm et al., 2011; Fäldt, 2020). Föräldrarna framhöll att de kände sig mindre ensamma och oroliga i situationen att ha barn med kommunikativa svårigheter. Föräldrarna berättade att det också var värdefullt att få träffa föräldrar från olika delar av världen, vilket Asha beskrev såhär: ”Det var bra enligt mej att det fanns olika bakgrunds-föräldrar. Det var ju föräldrar som hade olika utmaningar med sina barn, så har vi utbytt erfarenhet och på det sättet fick man lära sig från varandra”. Omar berättade att vissa nyanlända föräldrar tyvärr inte upplevdes våga söka hjälp om deras barn hade kommunikativa eller språkliga svårigheter, med rädsla för att själva bli anklagade för att vara orsaken till det. Här är det av stor vikt att föräldrar får kunskap om vilken typ av stöd de kan få, och i detta sammanhang kan föräldrar som gått KOMiTID förhoppningsvis finnas med och berätta om innehållet och deras upplevelser av att ha deltagit vid insatsen.

Föräldrarna berättade vidare att de upplevde att språktolkningen hade god kvalitet. Majoriteten av språktolkarna hade erfarenhet av att ha varit med vid tidigare AKKtiv-utbildningar, vilket kan ha bidragit till att de kände till innehållet och att tolkningen därav upplevdes bra. Flera av föräldrarna som även kunde lite svenska beskrev att tillgången till språktolk ändå var viktig för att kunna förstå och uttrycka sig korrekt. Enligt Sveriges Kommuner och Regioner (SKR, 2023) är språktolkning en förutsättning för en tillgänglig, jämlik och rättssäker insats i samhället. Omar berättade:

”Det fanns tolkar, själv behöver jag egentligen inte tolk när jag ska kommunicera, förutom när det är fackspråk eller speciell terminologi som man använder ... Anledningen att jag ville ha tolk var ju för att jag skulle kunna framföra mina funderingar och frågor på rätt sätt. Eftersom det handlar om mitt barn och mitt barns framtid, så ville jag att det skulle gå rätt till, att ta till sig det som sägs” (Omar).

I citatet ovan berör vi åter det som framkommer utifrån studiens samlande resultat, att föräldrarna tar insatsen på allvar och att de vill få kunskap om hur de kan stötta deras barns kommunikation och språk. Sammanfattningsvis visar resultatet från studien att föräldrarna upplever KOMiTID som en mycket givande insats, där föräldrarnas beskrivningar visar att de tillägnat sig kommunikations- och språkstödande strategier som föräldrarna beskriver och upplever har haft en positiv påverkan på deras kommunikationssätt och på barnens utveckling av kommunikation och språk. KOMiTID förefaller således utifrån föräldrarnas beskrivningar vara en passande tidig insats för föräldrar oavsett kulturell bakgrund eller socioekonomisk position. Upplägget, variationen och innehållet i KOMiTID bidrar troligen till att det blir en så pass individanpassad insats i grupp som sträcker sig bortom kultur och socioekonomisk position. Och genom studien har vi som vägledare också fått påminnelsen om vikten av att språktolk finns närvarande för de som har behov av det vid olika insatser för en likvärdig vård.

Föräldrarna har också belyst att vi bör fortsätta sprida och öka kunskapen om flerspråkighet i samhället för att kunna möta de frågeställningar som finns kring det.

Resultatet av studien har påverkat kursinnehållet i KOMiTID till att innehålla mer information om flerspråkighet kopplat till barnens språkutveckling. Och, föräldrarnas berättelser visar också på vikten av att vi fortsätter att arbeta för att föräldrafokuserade insatser och KOMiTID fortsätter att utvecklas, implementeras och upprätthållas i våra verksamheter, för alla barn och föräldrar som vi möter.

B. Referenser (ramberättelse)

- Adamson, L. B., Caughy, M. O. B., Bakeman, R., Rojas, R., Owen, M. T., Tamis-LeMonda, C. S., Pacheco, D., Pace, A., & Suma, K. (2021). The quality of mother-toddler communication predicts language and early literacy in Mexican American children from low-income households. *Early childhood research quarterly*, 56, 167-179. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2021.03.006>
- AKKtiv. (u.å.). *Utbildning för föräldrar och personal*. Retrieved april 2 2024 from <https://www.akktiv.se/utbildning-for-foraldrar-och-personal/>
- Andersson, K., Hansson, K., Rosqvist, I., Lyberg Åhlander, V., Sahlén, B., & Sandgren, O. (2019). The Contribution of Bilingualism, Parental Education, and School Characteristics to Performance on the Clinical Evaluation of Language Fundamentals: Fourth Edition, Swedish. *Frontiers in Psychology*, 10(1586), 1586-1586. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01586>
- Beard, A. (2018). Speech, language and communication: a public health issue across the lifecourse. *Paediatrics and child health*, 28(3), 126-131. <https://doi.org/10.1016/j.paed.2017.12.004>
- Bergström, M., Gebreslassie, M., Hedqvist, M., Lindberg, L., Sarkadi, A., & Hjern, A. (2020). Narrative review of interventions suitable for well-baby clinics to promote infant attachment security and parents' sensitivity. *Acta Paediatrica*, 109(9), 1745-1757. <https://doi.org/10.1111/apa.15212>
- Brännlund, A., Hammarström, A., & Strandh, M. (2013). Education and health-behaviour among men and women in Sweden: a 27-year prospective cohort study. *Scandinavian journal of public health*, 41(3), 284-292.
- Donnelly, S., & Kidd, E. (2021). The Longitudinal Relationship Between Conversational Turn-Taking and Vocabulary Growth in Early Language Development. *Child Development*, 92(2), 609-625. <https://doi.org/10.1111/cdev.13511>
- Elo, S., Kääriäinen, M., Kanste, O., Pölkki, T., Utriainen, K., & Kyngäs, H. (2014). Qualitative Content Analysis: A Focus on Trustworthiness. *SAGE open*, 4(1), 215824401452263. <https://doi.org/10.1177/2158244014522633>
- Farrant, B. M., & Zubrick, S. R. (2012). Early vocabulary development: The importance of joint attention and parent-child book reading. *First language*, 32(3), 343-364. <https://doi.org/10.1177/0142723711422626>
- Ferm, U., Andersson, M., Broberg, M., Liljegren, T., & Thunberg, G. (2011). Parents and Course Leaders' Experiences of the ComAlong Augmentative and Alternative Communication Early Intervention Course. *Disability studies quarterly*, 31(4). <https://doi.org/10.18061/dsq.v31i4.1718>
- Fäldt, A. (2020). *Targeting toddlers' communication difficulties at the Swedish child health services – a public health perspective* Uppsala universitet, Institutionen för kvinnors och barns hälsa].
- Fäldt, A., Fabian, H., Thunberg, G., & Lucas, S. (2020). “All of a sudden we noticed a difference at home too”: parents' perception of a parent-focused early communication and AAC intervention for toddlers. *Augmentative and alternative communication*, 36(3), 143-154.
- Gibson, J. L., Newbury, D. F., Durkin, K., Pickles, A., Conti-Ramsden, G., & Toseeb, U. (2021). Pathways from the early language and communication environment to literacy outcomes at the end of primary school; the roles of language

- development and social development. *Oxford review of education*, 47(2), 260-283. <https://doi.org/10.1080/03054985.2020.1824902>
- Graneheim, U. H., & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24(2), 105-112. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2003.10.001>
- Hirsh-Pasek, K., Adamson, L. B., Bakeman, R., Owen, M. T., Golinkoff, R. M., Pace, A., Yust, P. K. S., & Suma, K. (2015). The Contribution of Early Communication Quality to Low-Income Children's Language Success. *Psychological Science*, 26(7), 1071-1083. <https://doi.org/10.1177/0956797615581493>
- Huttenlocher, J., Waterfall, H., Vasilyeva, M., Vevea, J., & Hedges, L. V. (2010). Sources of variability in children's language growth. *Cognitive Psychology*, 61(4), 343-365. <https://doi.org/10.1016/j.cogpsych.2010.08.002>
- Jensen, S. K. G., Berens, A. E., & Nelson, C. A. (2017). Effects of poverty on interacting biological systems underlying child development. *The lancet child & adolescent health*, 1(3), 225-239. [https://doi.org/10.1016/S2352-4642\(17\)30024-X](https://doi.org/10.1016/S2352-4642(17)30024-X)
- Kaiser, A. P., & Roberts, M. Y. (2013). Parent-Implemented Enhanced Milieu Teaching with Preschool Children Who Have Intellectual Disabilities. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 56(1), 295-309. [https://doi.org/10.1044/1092-4388\(2012/11-0231\)](https://doi.org/10.1044/1092-4388(2012/11-0231))
- Law, J., Clegg, J., Rush, R., Roulstone, S., & Peters, T. J. (2019). Association of proximal elements of social disadvantage with children's language development at 2 years: an analysis of data from the Children in Focus (CiF) sample from the ALSPAC birth cohort. *International Journal of Language and Communication Disorders*, 54(3), 362-376. <https://doi.org/10.1111/1460-6984.12442>
- Lindsay, G., & Strand, S. (2016a). Children with language impairment: Prevalence, associated difficulties, and ethnic disproportionality in an English population. *Frontiers in Education*,
- Lindsay, G., & Strand, S. (2016b). Children with Language Impairment: Prevalence, Associated Difficulties, and Ethnic Disproportionality in an English Population. *Frontiers in education (Lausanne)*, 1. <https://doi.org/10.3389/feduc.2016.00002>
- Locke, A., Ginsborg, J., & Peers, I. (2002). Development and disadvantage: implications for the early years and beyond. *International Journal of Language and Communication Disorders*, 37(1), 3-15. <https://doi.org/10.1080/13682820110089911>
- Mandak, K., O'Neill, T., Light, J., & Fosco, G. M. (2017). Bridging the gap from values to actions: a family systems framework for family-centered AAC services. *Augmentative and alternative communication*, 33(1), 32-41. <https://doi.org/10.1080/07434618.2016.1271453>
- Nelson, K. E., Welsh, J. A., Trup, E. M. V., & Greenberg, M. T. (2011). Language delays of impoverished preschool children in relation to early academic and emotion recognition skills. *First language*, 31(2), 164-194. <https://doi.org/10.1177/0142723710391887>
- Norbury, C. F., Gooch, D., Wray, C., Baird, G., Charman, T., Simonoff, E., Vamvakas, G., & Pickles, A. (2016). The impact of nonverbal ability on prevalence and clinical presentation of language disorder: evidence from a population study. *Journal of child psychology and psychiatry*, 57(11), 1247-1257. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12573>

- Nordlund, H., & Fäldt, A. (2023). "They aren't waiting for an SLP, they think 'what can I as a parent do now?'" course leaders' perceptions of AAC interventions targeting parents. *Augmentative and alternative communication, ahead-of-print*(ahead-of-print), 1-11. <https://doi.org/10.1080/07434618.2023.2233033>
- Pace, A., Alper, R., Burchinal, M. R., Golinkoff, R. M., & Hirsh-Pasek, K. (2019). Measuring success: Within and cross-domain predictors of academic and social trajectories in elementary school. *Early childhood research quarterly*, 46, 112-125. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2018.04.001>
- Pace, A., Luo, R., Hirsh-Pasek, K., & Golinkoff, R. M. (2017). Identifying Pathways Between Socioeconomic Status and Language Development. *Annual review of linguistics*, 3(1), 285-308. <https://doi.org/10.1146/annurev-linguistics-011516-034226>
- Reilly, S., McKean, C., Morgan, A., & Wake, M. (2015). Identifying and managing common childhood language and speech impairments. *BMJ (Online)*, 350, h2318. <https://doi.org/10.1136/bmj.h2318>
- Romeo, R. R., Leonard, J. A., Robinson, S. T., West, M. R., Mackey, A. P., Rowe, M. L., & Gabrieli, J. D. E. (2018). Beyond the 30-Million-Word Gap: Children's Conversational Exposure Is Associated With Language-Related Brain Function. *Psychological Science*, 29(5), 700-710. <https://doi.org/10.1177/0956797617742725>
- Romski, M., Sevcik, R. A., Adamson, L. B., Smith, A., Cheslock, M., & Bakeman, R. (2011). Parent Perceptions of the Language Development of Toddlers with Developmental Delays before and after Participation in Parent-Coached Language Interventions. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 20(2), 111-118. [https://doi.org/10.1044/1058-0360\(2011/09-0087\)](https://doi.org/10.1044/1058-0360(2011/09-0087))
- SKR. (2023). *Sveriges Kommuner och Regioner Tillgång till tolk*. Retrieved 8 maj 2023 from <https://skr.se/skr/integrationsocialomsorg/asylochflyktigmottagandeintegration/ansvarsfordelningregelverk/tillgangtilltolk>
- Sperry, D. E., Sperry, L. L., & Miller, P. J. (2019). Reexamining the Verbal Environments of Children From Different Socioeconomic Backgrounds. *Child Development*, 90(4), 1303-1318. <https://doi.org/10.1111/cdev.13072>
- Thunberg, G., Carlstrand, A., Claesson, B., & Rensfeldt Flink, A. (2011). *KomIgång : en föräldrakurs om kommunikation och kommunikationsstöd : kursbok*. DART ; Västra götaland regionen.
- Warren, S. F., & Brady, N. C. (2007). The role of maternal responsivity in the development of children with intellectual disabilities. *Mental retardation and developmental disabilities research reviews*, 13(4), 330-338. <https://doi.org/10.1002/mrdd.20177>
- Woods, J. J., Wilcox, M. J., Friedman, M., & Murch, T. (2011). Collaborative Consultation in Natural Environments: Strategies to Enhance Family-Centered Supports and Services. *Language, speech & hearing services in schools*, 42(3), 379-392. [https://doi.org/10.1044/0161-1461\(2011/10-0016\)](https://doi.org/10.1044/0161-1461(2011/10-0016))

Artikeldel

”Det handlar om mitt barn och mitt barns framtid”

En studie om föräldrars upplevelser av KOMiTID inom ett socioekonomiskt utsatt område

Linda Heedman

Masteruppsats i logopedi – 30 hp
VT 2024

Handledare: Anna Fäldt
Med dr. Forskare Uppsala universitet, Specialistlogoped, CHAP,
Folkhälso- och vårdvetenskap

INNEHÅLLSFÖRTECKNING (ARTIKELDEL)

3. INLEDNING	15
4. METOD	20
4.1. STUDIENS DESIGN	20
4.2. DELTAGARE	20
4.3. MATERIAL.....	22
4.4. PROCEDUR	22
4.4.1. Intervjuerna	22
4.4.2. Transkription	23
4.4.3. Analys	23
5. RESULTAT	24
5.1. FÖRÄNDRAD KOMMUNIKATION – PÅVERKAN FÖR HELA FAMILJEN	24
5.1.1. Kommunikationsstrategier och AKK används i vardagen.....	24
5.1.2. Upplevd positiv påverkan för barnets språk, kommunikation och samspel.....	26
5.1.3. Generalisering och överföring av kunskap.....	27
5.2. KOMITID – EN KUNSKAPSBAS FÖR ALLA FÖRÄLDRAR MED SMÅ BARN.....	27
5.2.1. Lämplig kurs att ge alla nyblivna föräldrar	27
5.2.2. Bra kursupplägg med användbart kursinnehåll	28
5.2.3. Önskemål och förslag kring kursens innehåll.....	29
5.3. GRUPPENS BETYDELSE FÖR LÄRANDET - GIVANDE MED OLIKA KULTURER	29
5.3.1. Lärorikt att gå med föräldrar från olika delar av världen	29
5.3.2. Medverkan av språktolkar och dess inverkan.....	31
DISKUSSION	32
5.4. RESULTATDISKUSSION	32
5.5. KLINISK RELEVANS	38
5.6. FORTSATT FORSKNING	38
5.7. METODDISKUSSION	38
5.8. SLUTSATS.....	40
6. TACK	42
7. REFERENSER (ARTIKELDEL)	43
8. BILAGOR	49

ABSTRACT

Introduction: Language and communication skills are fundamental to children's general development. Socio-economic factors may have an impact on children's language development, although recent studies have shown that the parent's linguistic stimulation and access to a language-supporting environment have a greater impact.

Purpose: The aim of the study was to investigate how parents, in a socioeconomically vulnerable area, experienced the parental training course ComAlong Toddler.

Method: Qualitative method with follow-up interview was chosen and a total of 15 parents were interviewed after the course. The majority of the parents, 13 out of 15, who were interviewed had migrated to Sweden and 8 interviews were conducted with an interpreter. The interviews were analyzed using content analysis.

Results and discussion: Based on the analysis, three themes emerged: 1. *Changed communication - impact on the whole family*, 2. *ComAlong Toddler - a knowledge base for all parents with young children*, 3. *The importance of the group for learning - rewarding with different cultures*. The parents described that they had gained an increased awareness of the importance of their own role in communication with the children and that they had adopted various communication and language support strategies. The parents expressed that the content of the training was beneficial and easy to understand. The parents described how they experienced a positive development of the children's interaction, communication and language after attending the course. It was further emphasized that access to a language interpreter was important to be able to participate equally. The parents expressed a desire for more information about multilingualism as pertaining to children's language development, which is a proposal for development of the course. According to the parents' descriptions, ComAlong Toddler seems to be a suitable course for parents regardless of cultural background or socioeconomic position.

Keywords: Language development, early interventions, parent-focused education, ComAlong Toddler, socioeconomic position

3. Inledning

Familjecentrerade insatser, där samarbetet med föräldrar står i centrum, har visats kunna ge föräldrar kunskap om och verktyg för att stödja barns utveckling av språk och kommunikation i familjens vardagliga och naturliga miljö (Mandak et al., 2017; O'Toole et al., 2021; Woods et al., 2011). Föräldrautbildningen KOMiTID, som är en förkortning av *KOMmunikation i TIDig intervention*, är en föräldrafokuserad insats i grupp där föräldrar får kunskap om hur barns kommunikation och språk kan stimuleras med hjälp av olika strategier i vardag, lek och samspel (Thunberg et al., 2011). För att utvärdera och utveckla familjecentrerade insatser är det av stor vikt att undersöka hur föräldrar upplever insatsen och att då också inkludera föräldrar med olika socioekonomisk bakgrund, vilket denna studie ämnar till. Den kommunikativa och språkliga förmågan är grundläggande för interaktionen människor emellan och är en central del för barns generella utveckling (Beard, 2018). Språk och kommunikation påverkar ett barns kognitiva utveckling, mående, relationsskapande och lärande (Johnson et al., 2010; Reilly et al., 2015) och det är således viktigt att föräldrar får kunskap om hur de kan stötta barnens utveckling inom de områdena.

Det nyfödda barnet är en aktiv kommunikationspartner redan från födseln som via medfödda biologiska processer bidrar till att stärka upp anknytningen mellan barnet och föräldern (Bruner, 1983). Kommunikationsutvecklingen sker i ett växelspel mellan barnet och omgivningen genom att den vuxne i lyhörd omvårdnad uppfattar och tolkar barnets signaler, tillskriver signalen en betydelse och svarar på olika sätt (Madigan et al., 2019; Tomasello & Farrar, 1986). Barns kommunikation utvecklas tidigt och flera grundläggande kommunikativa förmågor i den typiska utvecklingen har utvecklats redan under de 12 första månaderna, som att följa andras blickriktning och pekning (Brooks & Meltzoff, 2005; Tomasello et al., 2007). Det sociala samspelet beskrivs av Vygotsky (2001) som grunden för kommunikations- och språkutvecklingen, där de vuxna kan främja utvecklingen genom att se till barnets nästa utvecklingssteg, ”den proximala utvecklingszonen”, och stödja barnet att komma dit. Barn lär sig språk genom exponering och interaktion med andra där de behöver få använda språket och vara delaktiga i många turtagningar (Donnelly & Kidd, 2021; Huttenlocher et al., 2010; Romeo et al., 2018). Barns språkutveckling påverkas av den kvantitativa och kvalitativa språkliga stimulansen som föräldrar och andra personer i barnets nära omgivning ger (Gibson et al., 2021; Woods et al., 2011). I en omfattande internationell studie där en stor mängd talmaterial analyserades visades att barn pratar mer när vuxna pratar mer med dem (Bergelson et al., 2023). I studien visades också att äldre barn pratar mer än yngre barn samt att barn med risk för eller konstaterad funktionsnedsättning pratar mindre än barn med typisk utveckling, vilket var förväntade resultat (ibid.). Språkutvecklingen utgörs således av ett samspel mellan medfödda faktorer, biologiska och kognitiva förutsättningar samt miljöfaktorer så som en språkligt stimulerande omgivning. Förenta nationernas konvention om barns rättigheter, barnkonventionen, fastställer att barn har rätt att uttrycka sin mening och sina åsikter (UNICEF, u.å.). Att öka kunskapen kring stimulans av barns kommunikation och språk är sammantaget således en mycket viktig faktor för barns grundläggande utveckling, välmående och rättigheter (Beard, 2018; UNICEF, u.å.).

Majoriteten av alla barn i världen lär sig flera språk och en tredjedel av alla barn i Sverige mellan 0-5 år växer upp med minst en förälder som har ett annat modersmål än svenska (Socialstyrelsen, mars 2022). Forskning har visat att barn har den medfödda kapaciteten att lära sig flera språk från att de är små (Paradis et al., 2021a). Den språkliga exponeringen är grundläggande för att ett barn ska ges möjligheten att lära sig flera språk där en kontinuerlig och rik språklig stimulans för varje språk behövs (ibid.). De olika språken förefaller stödja varandra i utvecklingen och barn med exempelvis språkstörning eller autism, kan lära sig flera språk utan att det påverkar deras övergripande språkutveckling negativt (Paradis et al., 2021b). Flerspråkighet hos barn orsakar inte en senare språkutveckling utan flerspråkiga barn följer de språkliga milstolparna likt enspråkiga barn (Conboy & Thal, 2006; Kohnert, 2013). Studier har visat att flerspråkighet kan stödja utvecklingen av "Theory of mind" samt ge positiva aspekter på verbalt och rumsligt arbetsminne (Blom et al., 2014; Dahlgren et al., 2017; Schroeder, 2018).

Språkliga svårigheter förekommer hos en stor andel barn världen över där en vanligt förekommande prevalens är att mellan 7–10 % av alla barn i den totala populationen har en språkstörning (Lindsay & Strand, 2016b; Norbury et al., 2016). Prevalensen för betydande språkförsening eller språkstörning har i studier visats vara betydligt högre för barn som växer upp i fattigdom eller i socioekonomiskt utsatta områden där förekomsten visats vara mellan 50–65 % (Locke et al., 2002; Nelson et al., 2011). Sambanden mellan riskfaktorer och språkliga svårigheter är komplexa då forskning visar att flera olika faktorer kan vara associerade med språkliga svårigheter, såsom moderns utbildningsnivå (lägre än gymnasieexamen), barnets kön (högre risk för pojkar) eller född sent på året (Johnson et al., 2016; Rudolph, 2017). Ärftlighet är vidare en vanligt förekommande riskfaktor vid språkstörning (Pennington & Bishop, 2009). Socioekonomiska förhållanden har beskrivits kunna vara en riskfaktor som kan påverka ett barns språkutveckling (Gibson et al., 2021; Lindsay & Strand, 2016b), men sambandet mellan socioekonomisk utsatthet och språkutveckling är komplext och variabiliteten inom gruppen socioekonomisk utsatthet har visats vara stor (Pace et al., 2017; Sperry et al., 2019). Socioekonomisk position avser vanligtvis grad av utbildningsnivå, yrke och inkomst (Brännlund et al., 2013). Även om socioekonomiska faktorer kan ha en inverkan på barns språkutveckling påverkar följaktligen flertalet faktorer språkinläringen såsom barnets inneboende förutsättningar, vårdnadshavarens kommunikationssätt, engagemang i gemensamma aktiviteter som exempelvis bokläsning och tillgängligheten till en språkstimulerande omgivning (Farrant & Zubrick, 2012; Law et al., 2019; Pace et al., 2017). Forskare har funnit att föräldrar i lägre socioekonomisk position, med lägre utbildningsnivå, inte pratar mindre med sina barn än föräldrar med högre socioekonomisk position (Bergelson et al., 2023). Utifrån forskningen tyder det sammantaget således på att det är mer kopplat till interaktionen förälder-barn emellan och förälderns kvantitativa och kvalitativa språkliga stimulans och inte den faktiska socioekonomiska situationen som påverkar barnets kommunikations- och språkutveckling (Adamson et al., 2021; Hirsh-Pasek et al., 2015; Pace et al., 2017; Rindermann & Baumeister, 2015; Socialstyrelsen, mars 2022).

När ett barn har språkliga och kommunikativa svårigheter är det viktigt att föräldrar tidigt får kunskap om hur de kan stötta barnets utveckling (Beard, 2018; Woods et al., 2011). Som förälder till barn med kommunikativa svårigheter kan det vara svårt att uppfatta och tolka signalerna hos barnet och föräldrar kan omedvetet bli mer styrande

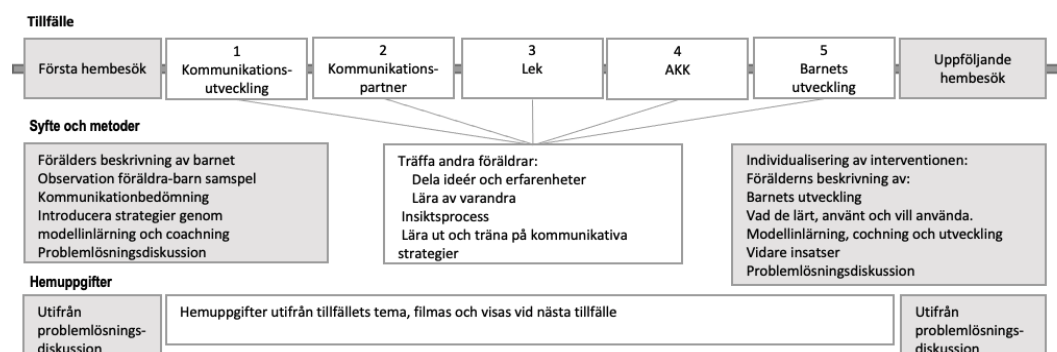
genom att exempelvis ställa många frågor och inte vänta in barnets svar (Sandberg & Liliedahl, 2008). Forskning om kommunikativ och språklig stimulans har kunnat påvisa ett flertal effektiva strategier där framför allt responsiv kommunikationsstil, miljömodifierande strategier och användning av Alternativ och Kompletterande Kommunikation (AKK) framkommer som centrala delar (Barker et al., 2013; Nugent et al., 2017; Romski et al., 2011; Shire et al., 2016). Att ha en responsiv kommunikationsstil innebär att vara lyhörd för barnets signaler och att tolka samt bekräfta barnets kommunikation (Warren & Brady, 2007). Familjecentrerade interventioner där föräldrar stärkts i att vara responsiva i kommunikationen har visats positivt för utveckling av samspel och kommunikation där föräldrar blivit mer medvetna om sig själva som kommunikationspartners (Bergström et al., 2020; Fäldt et al., 2020; Romski et al., 2011; Woods et al., 2011). Samband mellan föräldrars responsivitet under barnets första år och högre resultat vid språktest för barnet vid 7 års ålder har också framkommit (Levickis et al., 2023). Miljömodifierande strategier, där föräldrar får strategier för hur de kan underlätta, locka till och skapa fler kommunikationstillfällen i vardagen, har också visats ha positiv påverkan på barns kommunikation (Kaiser & Roberts, 2013). Att använda olika typer AKK är vidare positivt för barns kommunikations- och språkutveckling (Romski et al., 2011). Forskning förordar ett multimodalt användande av olika kommunikationsstöd för barn med språk- och kommunikationssvårigheter, såsom användning av föremål, bilder och tecken, där omgivningen behöver använda kommunikationsstödet i samspel med barnet för att vara modeller och visa på hur det kan användas (Lorah et al., 2013; Sennott et al., 2016).

I familjecentrerade interventioner står samarbetet och relationen mellan föräldrar och professioner i centrum där fokus för insatsen är att stödja och stärka föräldrar i deras roll som kommunikationspartners till deras barn och att stötta föräldrarna i tillägnet av olika strategier och förhållningsätt i samspelet med barnet (Woods et al., 2011). Föräldrarna är de centrala aktörerna i familjecentrerade insatser då det är de som har möjlighet att skapa en rik kommunikativ och språklig miljö i barnets vardag, och logopedens roll är att stötta och guida föräldrarna i att bli trygga i sin förmåga att stödja barnets utveckling genom att omsätta de olika förhållningssätten i vardagen (ibid.). Det är viktigt att föräldrarna görs delaktiga i interventionen, att de får vara med och ta beslut kring insatsen och att en förståelse för familjens situation som helhet finns (Mandak et al., 2017). Logopeden bör ha en coachande roll i samarbetet med föräldrarna där logopeden lär ut ny kunskap samt själv tar in information och lär sig från föräldrarna, då föräldrarna är de som ger logopeden viktig kunskap om barnets kommunikation, intressen och dagliga rutiner (Woods et al., 2011). Delgivandet av information mellan föräldrar och professioner är en viktig del i att interventionen blir just familjecentrerad (ibid.). Familjecentrerade interventioner som innehåller praktiska övningar i samspel och lek mellan barn och förälder, som fokuserar på att skapa en positiv interaktion, har beskrivits ha goda effekter för interventionen (Wyatt Kaminski et al., 2008). I en översiktsartikel framkom att föräldrautbildningar där föräldrar filmat och fått återkoppling på en sekvens i samspel med barnet, varit ett värdefullt inslag för utveckling av positiv anknytning och föräldrarnas sensitivitet i kommunikationen (Bergström et al., 2020). Att få möjlighet att möta andra föräldrar i liknande situation är också något som visats vara värdefullt i gruppinterventioner (Fäldt et al., 2020; Marshall & Goldbart, 2008; O'Toole et al., 2021). Exempel på en familjecentrerad insats är "The Hanen Program" som genom individuella sessioner och i grupp syftar till att stärka det positiva samspelet mellan förälder och barn (The Hanen Centre, 2016).

I arbetet som logoped ingår det också ofta att samarbeta med språktolk (Santhanam et al., 2018). I enlighet med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR, 2023) är tillgången till språktolk en förutsättning för en tillgänglig, jämlik och rättssäker samhällsinsats. I patientlagen inom Hälso- och sjukvården finns en reglering där det framkommer att information ska anpassas till patienten utefter bland annat språklig bakgrund för att stärka patientens delaktighet (ibid.). Kvaliteten på språktolkningen, så som tolkens kunskap om innehållet i det som ska tolkas samt den specifika terminologin, har betydelse för utfallet av tolkinsatsen (Krupic et al., 2016; Talbot & Elkington, 2016).

AKKtiv, som står för Alternativ och Kompletterande Kommunikation (AKK) - tidig intervention (tiv), är ett utbildningsprogram som baseras på forskning och erfarenhet om kommunikationsstöd och barns kommunikationsutveckling (AKKtiv, u.å.). AKKtiv omfattar flera olika utbildningar för föräldrar, närstående och andra professionella (ibid.). Utbildningarna ger kunskap om hur barns kommunikation och språk kan stimuleras med hjälp av olika strategier i vardag, lek och samspel (Thunberg et al., 2011). I utbildningarna ingår responsiv kommunikationsstil, miljömodifierande strategier samt användning av AKK som centrala delar. Responsiv kommunikationsstil symboliseras av en ugglas egenskaper, att vara stilla, uppmärksam och beredd. Miljömodifierande strategier symboliseras av en rävs, att vara listig för att skapa och locka till mer kommunikation. Efter att ha deltagit vid en AKKtiv-utbildning har föräldrar upplevt en positiv förändring i samspelet (Ferm et al., 2011). Föräldrarna beskrev en förändring hos dem själva som kommunikationspartners. De gav barnet mer tid att svara och var mer uppmärksamma på barnets signaler. Barnens intresse för kommunikation hade ökat och en språklig utveckling beskrevs med längre meningar. Vägledarna, vilket är benämningen på AKKtiv:s kursledare, upplevdes kunniga och att de hade förmedlat kunskapen på ett förståeligt sätt (ibid.).

AKKtiv KOMiTID (KOMmunikation i TIDig intervention) (härefter KOMiTID) är en insats som riktar sig till föräldrar till barn yngre än 3 år (Fäldt et al., 2020). I KOMiTID ingår samma grundstenar gällande responsiv kommunikationsstil, miljömodifierande strategier samt AKK (Figur 1). Insatsen innehåller 5 gruppstillfällen á 2 timmar samt två hembesök, ett innan gruppstillfällena startar och ett efter. Mellan gruppstillfällena får deltagarna olika hemuppgifter att genomföra till nästkommande tillfälle där de inspireras att prova de olika kommunikationsstrategierna. I hemuppgiften uppmuntras de filma en sekvens i samspel med deras barn. Hemuppgiften tas sedan upp i grupp där samtal sker mellan deltagare. Vägledarna finns också med i samtalet, ger feedback i syfte att stötta tillägnande och generalisering av ny kunskap.

Figur 1. Upplägg och innehåll i KOMiTID (Fäldt et al., 2020).

I studien av Fäldt et al. (2020) där föräldrar intervjuades ett år efter deltagande i KOMiTID, beskrev föräldrarna att de lärt sig kommunikationsstrategier och att barnens intresse för kommunikation hade ökat. Via hembesöken fick föräldrarna individuell vägledning av logopeden. Vikten av att få lära av varandra från hemuppgifter och föräldrars videofilmer framhölls (ibid.). I en annan intervjustudie där vägledare intervjuades om deras upplevelser av att hålla i olika AKKtiv-utbildningar, däribland KOMiTID, framkom att föräldrarna överlag beskrevs ha fått kunskap om kommunikationsstöd (Nordlund & Fäldt, 2023). Familjer som var flerspråkiga eller med annat kulturellt synsätt på hur barn utvecklas språkligt, beskrevs av några vägledare få ut mindre av insatsen och att interventionen inte upplevdes lika tillgänglig för dem. Några av vägledarna framhöll däremot att föräldrarna som var flerspråkiga hade högst närvaro och uttrycktes ha mest utbyte av insatsen. Olika geografiska omständigheter gjorde att tillgången till språktolk för olika kurser såg olika ut, där det inom några områden aldrig eller sällan användes språktolk, vilket kan ha varit en bidragande orsak till varför kursen inte upplevdes lika tillgänglig för alla, samt att kunskap kan ha gått förlorad om föräldrar inte fick informationen på sitt modersmål. När språktolkar deltog uttryckte några vägledare att det försämrade kommunikationen mellan förälder och vägledare (ibid.).

Det har således framkommit behov av fortsatta studier för att undersöka hur interventionen KOMiTID upplevs av föräldrar från olika socioekonomisk och kulturell bakgrund samt för att se på effekter av interventionen (Fäldt et al., 2020; Nordlund & Fäldt, 2023). Den forskning som finns idag baseras ofta på personer som inte kommer från socioekonomiskt belastad bakgrund, och eventuella kulturella skillnader riskerar då att inte tas i beaktande vilket kan leda till att studiers slutsatser eventuellt inte kan appliceras för alla (Lingwood et al., 2020). Interventioner behöver fortsätta utvecklas för att ge föräldrar kunskap om betydelsen av rik språklig stimulans (Pace et al., 2017).

Denna studie syftade till att undersöka hur föräldrar, i ett upptagningsområde inom barnhälsovården som är ett socioekonomiskt utsatt område, upplevde föräldrautbildningen KOMiTID. Frågeställningarna som ställdes var:

1. Hur upplevde föräldrarna att delta i utbildningen?
2. Upplevde föräldrarna att KOMiTID hade någon inverkan på deras sätt att kommunicera med barnet?
3. Beskrev föräldrarna någon förändring på barnets kommunikation eller språk?

4. Metod

4.1. Studiens design

I föreliggande kvalitativa studie intervjuades föräldrar efter att ha deltagit i föräldrautbildningen KOMiTID för att erhålla information om deras upplevelser av interventionen (Malterud, 2001). En semistrukturerad intervjuguide med öppna frågor, framtagen av logoped i forskargruppen med erfarenhet av kvalitativ datainsamling, användes vid intervjuerna (Danielson, 2017) (Bilaga 1). Samtalen spelades in med ljudupptagning och transkriberades ordagrant. Kvalitativ innehållsanalys användes som metod för att analysera de transkriberade intervjuerna (Elo et al., 2014; Graneheim & Lundman, 2004; Lindgren et al., 2020). Två logoped med erfarenhet av att hålla i KOMiTID genomförde hembesöken samt höll i utbildningstillfällena, författaren till studien är en av dem. Forskargruppen består av ytterligare två logoped där handledare till studien är en av de som tagit fram och utvecklat föräldrautbildningen KOMiTID och som forskat kring interventionen. Den logoped som genomförde intervjuerna ingår också i forskargruppen och har erfarenhet av interventionen samt av kvalitativ datainsamling och analys. Ingen tidigare relation fanns mellan forskningspersoner och forskningsledare. Den kvalitativa innehållsanalysen av intervjuerna analyserades i samarbete med handledare för studien. Studien ingår i projekt där etiskt godkännande från Etikprövningsmyndigheten finns, DNR: 2022-02913-01.

4.2. Deltagare

De forskningspersoner som deltog i studien var föräldrar som samtyckt till att vara med vid en uppföljande intervju efter att ha deltagit i föräldrautbildningen KOMiTID. Samtliga föräldrar var listade vid en barnavårdscentral i ett socioekonomiskt utsatt område. Föräldrautbildningen hölls i en lokal på plats i områdets lokala bibliotek nära barnavårdscentralen och familjecentral. Föräldrar till de barn som vid besök på barnavårdscentralen bedömdes ha en sen utifrån åldern eller avvikande kommunikations- och språkutveckling erbjöds delta i föräldrautbildningen. Metoden för urvalet av deltagare till studien var således strategisk. De aktuella föräldrarna kontaktades därefter telefonledes av vägledare för utbildningen. Kallelser skickades ut med information om aktuella tider för hembesök, gruppstillfällena och lokal. Samtliga föräldrar som deltog och fullföljde föräldrautbildningen tillfrågades att delta i intervjun, förutsatt att de var över 18 år. Alla föräldrar oavsett modersmål hade möjlighet att delta i KOMiTID samt i studien då aktuella språktolkare fanns tillgängliga vid hembesök, utbildningstillfällena och vid intervjuerna. Majoriteten av de språktolkare som närvarade under interventionen hade erfarenhet av att ha tolkat vid tidigare AKKtiv-utbildningar. Samtliga föräldrar som tillfrågades tackade ja till att delta vid intervjun. Totalt intervjuades 15 föräldrar, varav ett föräldrapar, till sammanlagt 14 barn, 10 pojkar och 4 flickor (Tabell 1). Av de som intervjuades var 13 mammor och 2 pappor. Barnen var mellan 1;6 år - 4;8 år när föräldrarna gick utbildningen, med en medelålder på 2;11 år. Vid kursstart beskrev föräldrarna olika kommunikativa och språkliga svårigheter hos barnen. Av föräldrarna hade 13 av 15 migrerat till Sverige. Av de föräldrar som intervjuades med tolk var 2 arabisktalande, 5 somalisktalande och 1 förälder hade tigrinja som modersmål. Sammantaget genomfördes 8 intervjuer med tolk och 7 intervjuer utan tolk där föräldrarna angav att de inte hade behov av det. De som intervjuades deltog mellan 2–5 tillfällen på gruppstillfällena, med ett medianvärde på 4

tillfällen. Majoriteten av intervjuerna genomfördes 4–6 veckor efter sista kurstillfället, 3 intervjuer genomfördes 12 veckor efter sista utbildningstillfället. Samtliga uppgifter om föräldrarna har pseudonymiserats för att säkerställa anonymiteten.

Tabell 1.

Information om deltagarna och beskrivning av barnets kommunikations- och språkutveckling med kondenserade citat. Deltagarnas namn är fiktiva.

Deltagare	Migrerat ja/nej, tid i Sverige	Tolk	Utbildning	Barnets ålder, spann på 6 mån (år; mån)	Förälders beskrivning av barnets språk och kommunikation <i>innan</i> KOMiTID	Förälders beskrivning av barnets språk och kommunikation <i>efter</i> KOMiTID
Jamila	Ja, ≥15 år	Nej	Universitet	3;0–3;6	"Hade inte stort ordförråd, talade inte mycket, enstaka ord"	"Idag faktiskt mycket bättre, kan bygga ihop ord till meningar nu"
Sophia	Nej	Nej	Universitet	3;0–3;6	"Försenat språk, använde tecken och kroppsspråk, pratade på sitt sätt"	"Kommunicerar på samma sätt, men mer utvecklat, kan ta egna initiativ och uttrycka sig i korta meningar"
Bushra	Ja, 5–9 år	Ja	Högstadiet	1;6–2;0	"Gick kursen för att få hjälp för att mitt barn ska börja prata"	"Har ord och lite tecken, tar min hand och pekar, pratar men det går inte att förstå"
Nelia	Ja, 5–9 år	Nej	Universitet	3;0–3;6	"Kommunicerade bra, pratade mest med enstaka ord, ibland två ord i en mening"	"Efter kursen blev det mer och mer, nu 3–4 ord i en mening, ser en skillnad"
Sahro	Ja, 5–9 år	Ja	Utbildning i hemspråk +SFI	4;0–4;6	"Svårt med delar av språket, svårt med uttal, inte adekvat för åldern, använde tecken och bilder"	"Det är ganska stor skillnad nu och då, använder både tecken, bilder och kommunikation"
Amina	Ja, 10–14 år	Ja	Grundskola	2;6–3;0	"Hade svårt att lyssna på mig som mamma"	"Lyssnar bättre, deltar i lek, positiv utveckling gällande relationen, fortfarande otydligt uttal"
Asha	Ja, 10–14 år	Ja	Grundskola + SFI	2;6–3;0	"Pratade ganska lite, några små ord"	"Blivit stor förbättring kring språket, men att förstå uttalet är fortfarande inte på rätt nivå"
John	Nej	Nej	Universitet	2;0–2;6	"Var inte så aktiv i kommunikationen, svårt med ögonkontakt, inte fått till det här med ord och meningar"	"Upplever en skillnad nu, märker signaler att barnet försöker kommunicera, känns som barnet har mer ögonkontakt också "
Hayat	Ja, ≥15 år	Nej	Gymnasiet	2;6–3;0	"Pratade inte mycket, svårt att kommunicera, härmade inte på BVC, sa några få ord"	"Kommunicerar jättebra idag efter kursen, stor skillnad, kan sätta ord på ganska mycket, härmar, gått mycket framåt"
Zahra	Ja, ≥15 år	Ja	Grundskola	4;6–5;0	"När vi blev inbjudna till kursen kunde barnet inte prata i meningar"	"Men sen när vi var på kursen så kunde barnet sätta meningar och ord"
Maryam	Ja, 5–9 år	Nej	Universitet	2;0–2;6	"Svårt att få ögonkontakt, svarade inte på frågor, använde få ord, pekade."	"Uttrycker sig fortsatt med ett ord i taget, men har börjat häрма, börjat sjunga barnets förståelse har ökat"

Farah	Ja, 5–9 år	Ja	Gymnasiet + Komvux	2;0–2;6	”Brukade kommunicera med handen, tog min hand om barnet ville något, inga ord”	”Kommunicerar lite bättre, säger inga ord, men tittar på mina ögon. Innan fanns ingen ögonkontakt, men finns nu”
Omar	Ja, ≥15 år	Ja	Universitet	3;6-4;0	”Barnet pratar med oss, är inte försenad i sitt tal, var blyg vid besöket på BVC, vid hembesöket pratade barnet. Har svårigheter att prata inför folk, pratar inte med främmande personer”	”När hen började dagis och blev van att vara där, hen är pratsam, har inga problem med att prata. I början var hen lite blyg, sen började det flyta på bara.”
Adina	Ja, <5 år	Ja	Gymnasiet, yrkesutbildning + SFI	2;6–3;0	”Kunde inte säga mycket, tog med sig mej och pekade på det hen ville ha”	”Kan säga förenklade ord efter kursen. Pratar modersmålet mest, men även lite svenska”
Naomi	Ja, ≥15 år	Nej	Universitet	2;6–3;0	”Pratade inte så mycket, använde några ord, drog i min hand. ”	”Idag, mycket bättre, pratar mera ord, inte så långa meningar, men två-tre ord”

4.3. Material

En semistrukturerad intervjuguide med öppna frågor (Bilaga 1) användes vid intervjuerna för att få information om deltagarnas upplevelser (Danielson, 2017). I en semistrukturerad intervjuguide formuleras de öppna frågorna i en viss struktur, men frågorna behöver sedan under intervjun inte ställas i den ordningen utan intervjuaren anpassar sig till det som kommer upp under samtalet (ibid.). Intervjuguiden för studien är framtagen av logoped i forskargruppen med erfarenhet av KOMiTiD och av kvalitativ datainsamling. Intervjuguiden togs fram i enlighet med beskrivningen för semistrukturerade intervjuguides med olika teman utifrån syftet med studien samt öppna frågor (Danielson, 2017). Intervjuerna genomfördes av logoped inom forskargruppen med erfarenhet och kunskap om interventionen och kvalitativ datainsamling och analys. Under intervjun lyssnade intervjuaren in vad deltagaren berättade och följde det som kom upp under samtalet för att fånga deltagarens upplevelser. Logopeden hade inte någon koppling till forskningspersonerna.

4.4. Procedur

4.4.1. Intervjuerna

Vid sista utbildningstillfället alternativt sista hembesöket tillfrågades samtliga föräldrar om att delta i studien. Vägledarna gav information om intervjun, dess syfte och tillvägagångssätt. Informationen om intervjun och deltagandet i studien gavs muntligt och skriftligt (Bilaga 2). Aktuella språktolkare fanns vid behov på plats och översatte den muntliga och skriftliga informationen om studien. Den skriftliga informationen fanns på svenska samt översatt till arabiska och somaliska. Innan intervjun påbörjades informerades föräldrarna åter att intervjun spelades in för att ordagrant kunna analyseras i efterhand, att deltagandet var frivilligt och att föräldrarna kunde välja att tacka nej till intervjun eller avbryta när som helst utan inverkan på vidare insatser. Föräldrarna informerades om att ingen information skulle presenteras som kunde härleda till vilka de var när studien presenterades. Samtliga intervjuer spelades in med ljudupptagning

och transkriberades i efterhand. Merparten av intervjuerna genomfördes via telefon och spelades då in via en separat diktafon vid namn H2n, Handy Recorder. Två intervjuer genomfördes digitalt via Zoom. Intervjuerna genomfördes mellan december 2022 och september 2023, ingen intervju upprepades. Samtalen varade mellan 14–65 minuter, med en medeltid på 25 minuter. Samtliga intervjuer förutom en genomfördes individuellt, ett föräldrapar intervjuades tillsammans. Datainsamlingen avslutades när innehållet i intervjuerna återkom och kategorierna upprepades i den kvalitativa innehållsanalysen och datamättnad bedömdes ha uppnåtts (Elo et al., 2014), och inga fler intervjuer genomfördes efter det. Materialet som spelades in förvarades på Uppsala universitets säkra server som endast forskningsgruppen hade tillgång till. Huvudman för studien är Uppsala universitet.

4.4.2. Transkription

Ljudfilerna från intervjuerna transkriberades ordagrant och i sin helhet av en svensk- och arabisktalande logopedstudent, med erfarenhet och kunskap om transkribering. Logopedstudenten översatte de arabisktalande intervjuerna vilket bidrog till att stärka översättningens tillförlitlighet vid de intervjuerna. Av intervjuerna med somalisktalande tolk har 10 % granskats av somalisktalande forskare med erfarenhet av kvalitativ datainsamling och analys. Ingen deltagare kontrollerade sin transkriberade intervju i efterhand då det tillvägagångssättet har ifrågasatts i tidigare studier (Morse et al., 2002).

4.4.3. Analys

Kvalitativ innehållsanalys användes för att kunna studera intervjuerna djupgående på ett strukturerat sätt och för att kunna sammanfatta innehållet i föräldrarnas beskrivningar (Malterud, 2001). Ett induktivt förhållningssätt användes för att studera deltagarnas upplevelser förutsättningslöst (Elo et al., 2014). Den kvalitativa innehållsanalysen genomfördes i enlighet med processen som Graneheim och Lundman (2004) redogör för (Tabell 2). Allt material lästes först igenom flera gånger, meningsbärande enheter plockades ut, kondenserades och kodades. Koderna grupperades i kategorier och teman. Intervjuerna kodades i samarbete med handledare för studien, och samtal pågick under hela analysen för att nå samstämmighet i hur koder, kategorier och teman skulle benämnas. Detta för att öka tillförlitligheten och trovärdigheten i analysen (ibid.). Analysen genomfördes med papper och penna via utskrivna intervjuer samt med arbete i Excel. Pseudonymiserade citat presenteras för varje kategori i resultatdelen för att ge exempel på föräldrarnas egna ord som svarar upp mot analysen.

Tabell 2.

Exempel på innehållsanalysens samtliga steg.

Meningsbärande enhet	Kondensering	Kod	Kategori	Tema
Mm, nej men försöka ge henne tid att svara, så jag inte bara går och svarar åt henne [litet skratt]. Så, ja, medvetenhet. Ehh, ja, nu får hon ju säga mer, och hon vet ju att det-, att hon, ja, att jag förväntar mej att hon ska svara. Så, nej, men asså positivt bara.	Ge henne tid svara, inte svara åt henne, medvetenhet. Nu får hon säga mer, hon vet jag förväntar mig att hon ska svara, positivt.	Kommunikationspartner (Ugglar)	Kommunikationsstrategier och AKK används i vardagen	Förändrad kommunikation – påverkan för hela familjen

5. Resultat

Utifrån den kvalitativa innehållsanalysen (Tabell 3) framkom följande tre teman:

1. Förändrad kommunikation – påverkan för hela familjen
2. KOMiTID- en kunskapsbas för alla föräldrar med små barn
3. Gruppens betydelse för lärandet - givande med olika kulturer

Varje tema innehåller 2–3 kategorier.

Tabell 3.

Översikt över teman och kategorier.

Teman	Kategorier
Förändrad kommunikation - påverkan för hela familjen	<ol style="list-style-type: none"> 1) Kommunikationsstrategier och AKK används i vardagen 2) Upplevd positiv påverkan för barnets språk, kommunikation och samspel 3) Generalisering och överföring av kunskap
KOMiTID - en kunskapsbas för alla föräldrar med små barn	<ol style="list-style-type: none"> 1) Lämplig kurs att ge alla nyblivna föräldrar 2) Bra kursupplägg med användbart innehåll 3) Önskemål och förslag kring kursens innehåll
Gruppens betydelse för lärandet – givande med olika kulturer	<ol style="list-style-type: none"> 1) Lärorikt att gå med föräldrar från olika delar av världen 2) Medverkan av språktolkar och dess inverkan

5.1. Förändrad kommunikation – påverkan för hela familjen

Temat består av följande 3 kategorier: 1) Kommunikationsstrategier och AKK används i vardagen, 2) Upplevd positiv påverkan för barnets språk, kommunikation och samspel, 3) Generalisering och överföring av kunskap.

5.1.1. Kommunikationsstrategier och AKK används i vardagen

Utifrån intervjuerna framkom genomgående en ökad medvetenhet hos föräldrarna i kommunikationen med deras barn gällande dem själva som kommunikationspartners. Föräldrarna berättade att de aktivt använde sig av de olika kommunikationsstrategierna i vardagen och i leken med barnen. Responsiv kommunikationsstil beskrevs vara en strategi som påverkat kommunikationen positivt.

”Kursen har påverkat mej till att bli ännu mer medveten om hur man är och hur man uttrycker sig. Jag väntar in mera, för jag är ganska snabb. Jag vill hjälpa till med att tyda och förstå. Jag liksom lugnar ner mej lite och väntar in, så att barnet faktiskt har möjlighet att få uttrycka sig” (Sophia).

Föräldrarna berättade att de hade fått en ökad insikt om betydelsen av att ge barnen mer tid och utrymme att svara och att förvänta sig kommunikation från dem. ”Jag tycker att

man har fått en mycket bättre förståelse. Man märker signaler att hon försöker kommunicera, som vi inte riktigt reagerade på förut, på samma sätt” (John). Vidare beskrevs olika miljömodifierande strategier finnas med som en naturlig del i kommunikationen efter kursen för att skapa fler kommunikationstillfällen. Föräldrarna redogjorde för att de stannade upp i lek eller då de räknade ”1–2-och...3”, delade upp mat och frukt i mindre bitar för att locka till mer kommunikation. Föräldrarna placerade sig medvetet i höjd med barnet för att lättare få ögonkontakt och gemensamt fokus. De berättade att de satt i en ”kommunikationstriangel” och höll upp föremål i ögonhöjd för att locka till ögonkontakt. En ökad delaktighet för barnen i olika vardagsrutiner beskrevs också för att stimulera språk och kommunikation. Bokläsningsstunderna upplevdes även ha påverkats positivt utifrån medvetenheten kring de olika strategierna. Barnen kunde lyssna längre stunder.

Föräldrarna berättade att de hade fått ny kunskap om lek. Med hjälp av lekstrategierna ”plocka in”, ”hänga på” och ”locka fram” kunde leken förlängas (Thunberg et al., 2011). Leken hade blivit roligare för både föräldern och barnet då de kunde utveckla leken tillsammans. Amina berättade att hon försökte fånga barnets uppmärksamhet genom att själv börja leka med något, vara nära barnet och på så sätt locka barnet till att vilja vara med i aktiviteten. När Amina själv började leka på det sättet beskrevs barnet också börja delta i leken.

Föräldrarna framhöll att de pratade mer med barnen, att de benämnde och upprepade ord för att ge mycket språk på ett mer medvetet sätt. Att förbereda och förklara för barnet framkom också tydligt. Omar beskrev att han upplevde sig ha kunskap om stimulans gällande språk och kommunikation sedan tidigare, som att exempelvis prata med sitt barn och förklara saker i vardagen och att vänta in barnets kommunikation, men att kunskaperna fördjupades under kursen.

När jag kom till kursen visade det sig att det man vill lära ut var basala saker, som är naturliga, så det var inga nya eller avancerade saker. Men även om det är saker man redan kan, när man tar upp det såhär tydligt fastnar det ännu mer, så att man blir uppmärksam på det. (Omar).

Utifrån intervjuerna framkom att kursen hade bidragit till ökad kunskap om kommunikationsstöd och olika användningsområden för dessa. Föräldrarna berättade att de använde sig av flera olika AKK i vardagen. Kroppskommunikation, föremål, bilder, foton och gester/tecken användes i olika utsträckning för att ofta förtydliga för barnen. Bilder och tecken var det som främst användes i kommunikationen med barnen, vilket upplevdes göra vardagen enklare. Föräldrarna beskrev att bilder användes som förberedelse inför vart barnet skulle åka eller för vad som skulle hända först och sedan. ”Ja det var mycket saker som jag lärde mig ... ja, jag började med bilder nu exempelvis” (Zahra). Amina beskriver vidare att: ”Jag visar honom olika bilder, om vi ska gå till skolan, så visar jag skolans bild.”

Det bildmaterial som föräldrarna fått med från kursen beskrevs även användas för att stimulera och träna ordförråd. Foton i mobilen användes som samtalsstöd. Några föräldrar hade använt bilder i kommunikationen tidigare, men upplevde att de fick ytterligare bekräftelse på att det var bra. Hayat beskrev att de försökt använda bilder hemma tidigare, men att det då inte fungerat, men när de fick nya bilder under kursen och testade igen hade det fungerat och blivit hjälpsamt. Ett resonemang som fördes av

John var att de kanske gav upp bildanvändningen för tidigt då barnet inte upplevdes förstå det kommunikativa syftet med dem. Samtidigt beskrev exempelvis Adina att bildanvändningen fortsatte, även om det uppfattades var lite för svårt för barnet i dagsläget, men med tro om att barnet med tiden skulle förstå bilderna. ”När jag förklarar för min son med bild, han förstår inte, men jag tror framöver, med tiden, kommer han att förstå” (Adina).

När tecken användes av förälder tycktes barnets förståelse öka samt att andra familjemedlemmar upplevdes förstå barnet lättare när barnet själv tecknade. Sammantaget framkom att både bilder och tecken mest användes aktivt från förälder till barn, men att några av barnen också själva aktivt tecknade och/eller använde bilder. Några föräldrar använde sig varken av bilder eller tecken och en del av barnen använde det endast i liten utsträckning eller inte alls då de hade kommit igång att prata allt mer. ”När hon var liten och inte pratade så mycket använde hon mest tecken ... men nu är det inte mycket tecken utan det har blivit mindre av det...hon talar typ bara hela tiden” (Jamila).

5.1.2. Upplevd positiv påverkan för barnets språk, kommunikation och samspel

Föräldrarna beskrev att de upplevde en positiv utveckling av barnens samspel, kommunikation och språk efter att ha gått KOMiTID. Kommunikationen mellan barnen och föräldrarna upplevdes av föräldrarna ha ökat och barnen hade börjat kommunicera mer. ”Innan hade han inte ögonkontakt, men nu har han det, asså han kollar på mej, han kollar på människor. Innan visade han mej bara direkt vad han ville ha, men han kollade inte på mina ögon” (Farah). Föräldrarna beskrev också att barnen hade börjat härma och säga efter ord samt börjat sjunga olika sånger. Föräldrarna redogjorde vidare för att de upplevde en positiv språklig utveckling efter kursen där flera av barnen beskrevs ha börjat prata allt mer, några i längre meningar. Även om språket fortsatt inte var åldersadekvat upplevde föräldrarna att en språklig utveckling hade skett. ”Han pratade inte så mycket tidigare, använde bara några ord. När han ville någonting drog han i min hand. Idag, mycket bättre, han pratar mera ord. Inte så långa meningar, men två-tre ord” (Naomi).

Jamila beskrev att hon upplevde att barnets språkliga utveckling också påverkats av start på äldre avdelning på förskolan med fler språkliga förebilder bland de äldre barnen. Att barnen själva också blivit äldre upplevdes även ha bidragit till den språkliga utvecklingen. Föräldrar beskrev även att syskon hade börjat kunna kommunicera lättare med barnet när barnets språkutveckling upplevdes ha tagit fart och barnet kunde prata mer. Barnet kunde då även be om hjälp från äldre syskon. Föräldrarna beskrev att de genom kursen utvecklats i föräldrarollen och som kommunikationspartner. ”Det var bra och det var intressant. Det var inte bara liksom nyttigt för honom [barnet], utan det har hjälpt mej som person. Som föräldrar” (Sahro).

Föräldrarna redogjorde för en positiv inverkan relationsmässigt mellan barn och förälder vilket ofta kopplades till att leken fungerade bättre. Leken beskrevs ha blivit roligare för både barnet och den vuxne. Föräldrarna berättade också att barnen upplevdes uppmärksamma och lyssna mer till föräldrarna. ”Relationen har ju förbättras och om jag till exempel ropar på min son, då kommer han och han lyssnar, och han deltar i olika typer av lekar ... så relationsmässigt har det utvecklats positivt” (Amina).

Föräldrarna framhöll att kursen och dess innehåll hade bidragit till att föräldrarna förstod barnen bättre, och att de kunde tolka barnens kommunikation enklare. Barnet upplevdes också förstå förälder enklare. ”Ja, vi förstår varandra mycket bättre tycker jag. Jag förstår honom mycket, mycket bättre nu” (Hayat). Relationen mellan föräldrarna beskrevs av några av föräldrarna också ha påverkats positivt. Zahra berättade att kursen inte hade påverkat relationen mellan henne och barnet då relationen beskrevs ha varit bra och såg likadan ut som innan kursen.

5.1.3. Generalisering och överföring av kunskap

Föräldrarna hade på något sätt berättat om innehållet i kursen för respektive, syskon, morförälder eller för en vän. De berättade att de ofta hade använt sig av de broschyrer de fick från kurstillfällena när de berättat om innehållet i kursen. ”Det var jag som deltog alla tillfällena och vi fick ju stenciler som jag tog hem, och då brukar vi läsa och titta tillsammans och diskutera” (Omar). Delgivandet av kunskap realiserades också när hemuppgiften genomfördes då den föräldern som inte deltog vid kurstillfällena ibland fick filma hemuppgiften och blev på så sätt insatt. Amina berättade att hon inte hade delgivit kunskapen till någon annan person i omgivningen.

Utifrån intervjuerna framkom att majoriteten av föräldrarna även använde den nya kunskapen, gällande stimulans av kommunikation och språk, medvetet i kommunikationen med både yngre och äldre syskon. Innehållet upplevdes överlag passa för alla barnen i familjen. Föräldrarna berättade att de pratade mer med de yngre syskonen. De redogjorde för att de visade föremål när de samtalande med de yngre syskonen och att de hade fått en ökad insikt om de små barnens kompetens. Föräldrarna beskrev att de hade fått en ökad kunskap om att även de mycket yngre syskonen förstår och kan mycket, även om barnen själva inte kunde prata ännu. ”Ja [skratt] jag pratar ju verkligen från början nu, han är tre månader. Men jag kommunicerar jättemycket med honom. Ja, för dom kan ju jättemycket, mer än vi vet om” (Nelia).

Kommunikationsstrategierna beskrevs användas på ett medvetet sätt i kommunikationen med de yngre syskonen. ”Ja mitt andra barn är ju bara ett år ... Nu kommer jag använda mej av dom här teknikerna och vara mer medveten än vad jag varit tidigare. Så det tror jag, hon har stort försprång [litet skratt]” (Jamila).

Några av föräldrarna beskrev att den nya kunskapen hade bidragit till att de gav mer uppmärksamhet och tid även åt de äldre barnen när de sökte kontakt och ville berätta om någonting. Sophia som hade vuxna barn berättade om innehållet i kursen även för dem och att de då anammade det hon gjorde, som att använda tecken.

5.2. KOMITID – en kunskapsbas för alla föräldrar med små barn

Temat består av följande 3 kategorier: 1) Lämplig kurs att ge alla nyblivna föräldrar, 2) Bra kursupplägg med användbart innehåll, 3) Önskemål och förslag kring kursens innehåll.

5.2.1. Lämplig kurs att ge alla nyblivna föräldrar

Kursen framhölls vara en lämplig kurs att ge alla nyblivna föräldrar med syfte att öka medvetenheten kring stimulans av språk och kommunikation i ett tidigt skede i barnets

utveckling. Att som förälder kunna använda sig av kunskaperna tidigt, inte vänta och se om barnet har kommunikativa svårigheter eller inte, utan att öka kunskapen från start var kommentarer från föräldrarna.

Jag tror den här kursen skulle funka som en renodlad föräldrakurs till nya unga föräldrar, för att det är ju matnyttig information. Och framförallt i dagens samhälle så tror jag medvetenheten om att vara med sitt barn, och vara medvetet aktiv i språket och hela den biten, så tror jag att kursen skulle vara jättebra.
(Sophia)

KOMiTID framhölls också som en kurs anpassad för föräldrar som har behov av extra stöttning kring deras barns kommunikations- och språkutveckling. Kursen ansågs viktig och bra för de föräldrar som inte hade kunskap om kursens innehåll. ”Det fanns många föräldrar som var deltagare som verkligen var i behov av kursen. Jag också, jag har också haft nytta av det, och om jag blir kallad till ytterligare en sådan kurs skulle jag delta igen” (Omar).

5.2.2. Bra kursupplägg med användbart kursinnehåll

Föräldrarna framhöll genomgående att kursen var mycket givande. De berättade att de fått med sig kunskap och råd om hur de kunde göra och tänka kring stimulans av språk och kommunikation. En tydligt ökad medvetenhet hos föräldrarna framkom utifrån beskrivningarna. Att det naturliga sättet, att kommunicera med barn på, framhölls under kursen upplevdes som positivt. Föräldrarna beskrev att innehållet kändes relevant och riktat till alla föräldrar oavsett vilket land eller vilken kultur man kom ifrån. Föräldrarna berättade att det var lätt att förstå och ta till sig innehållet. Vägledarna upplevdes kunniga och beskrevs ha förklarat på ett tydligt och enkelt sätt. Det framhölls som positivt att ha fått träffat vägledarna vid hembesöken och vid kurstillfällena. Föräldrar beskrev kursen som ”komplett”. Hemsidan ”Tidig intervention” kändes informativ och som ett bra komplement till kursen. ”Jag tyckte faktiskt det var en jättebra kurs, helheten, ja ... den här hemsidan kompletterande, man kunde se på video också. Jag var jättenöjd” (Jamila).

Kursens upplägg tycktes vara lämpligt fördelad på 5 veckor och att kursens storlek på 4–6 föräldrar var lagom. Det upplevdes lugnt och lätt att dela med sig i en lite mindre grupp. Några av föräldrarna upplevde att en viss del av innehållet i kursen var sådant de redan kände till, men framhöll att de blev stärkta i sin kunskap och att de även hade lärt sig nya saker. Sophia använde sig exempelvis av tecken som stöd i kommunikation med barnet sedan innan kursen men upplevde sig bli mer medveten om användningsområden där hon kunde använda sig av tecken och flera olika kommunikationssätt. Adina beskrev att hon också använde sig av både bilder och tecken i kommunikationen innan kursen, men att hon under kursen fick ytterligare bekräftelse på att det var bra och att hon lärt sig nya saker så som att använda föremål i kommunikationen och att vänta in barnet för att ge mer tid för barnet att kunna uttrycka sig.

Föräldrarna framhöll att hembesöken, både innan och efter kursen, upplevdes givande. Hembesöket efter avslutad kurs beskrevs värdefullt då logopederna kunde se barnets kommunikationsutveckling efter kursen. Föräldrarna gav en bild av att barnen också tyckte det var positivt att ha träffat logopederna. ”Det har varit bra [med hembesöken] och han har samspelat med henne [logopeden], och han har tittat på henne, det är första

gången han gillar nån som han inte träffar” (Farah). Nelia som inte fått hembesök berättade att hon hade önskat det och Amina kände inte behov av hembesök då kunskaperna från kursen uppfattades som tillräckliga.

5.2.3. *Önskemål och förslag kring kursens innehåll*

Olika önskemål och idéer på utveckling av innehållet i kursen framkom vid intervjuerna. Nelia kom med förslag att barnen kunde vara med vid ett tillfälle för att interagera med varandra och att vägledarna kunde handleda i stunden (Nelia hade inte fått hembesök). Flera föräldrar önskade gå kursen en gång till. Maryam uttryckte att vissa av råden som gavs var svåra att applicera till sitt eget barn, att det var svårt när barnet inte lyssnade, inte satt still eller tittade på bilder, men att strategierna överlag var användbara i kommunikationen. Önskemål framkom om ännu mer tips på hur kunna få med barnet i gemensam lek och väcka intresse för det, då det var svårt för barnet.

Vi fick många tips på hur vi skulle kunna leka tillsammans, men [barnet] är en person som leker själv. Även om vi försöker vara med, hon springer bara iväg... Så det hade varit bra om jag lärt mej hur vi kunde göra henne mer intresserad av någon aktivitet. (Maryam)

John hade önskat utförligare information om kursens innehåll innan kursstart, att kursen handlade om kommunikationsutveckling och alternativa kommunikationssätt och inte främst fokus på språkutvecklingen och talet, vilket först var förväntningen.

Föräldrarna framförde också önskemål om mer information kring flerspråkighet och hur man som förälder bör förhålla sig till det kopplat till barnets språkutveckling. ”För jag tänker, när man är flerspråkig, typ hur man ska hantera det...hur man kan utveckla båda språken samtidigt...det kunde ha vart lite mer information om det, hur man ska tänka om man har flera språk” (Jamila). Föräldrar menade på att en allmän uppfattning förekommer att det är vanligt att barn som lär sig flera språk blir sena i sin språkliga utveckling och att flerspråkigheten är anledningen till det. Pedagoger på förskolan och andra personer i omgivningen uppgavs också ha det som förklaringen till barnens sena språkutveckling. Hayat beskrev vid intervjun att vägledarna inte hade samma syn på det. ”Det är ju jättevanligt att barn som har fler språk blir väldigt sena med språket. Vägledarna tyckte inte det, men vi andra tyckte verkligen att det var så...Både min sons pedagoger och alla andra säger så också” (Hayat). Positiva aspekter av flerspråkighet lyftes också i intervjuerna, att det uppfattades positivt gällande kunskapsinhämtning då man upplevdes erhålla ett rikare ordförråd via båda språken.

5.3. **Gruppens betydelse för lärandet - givande med olika kulturer**

Temat består av följande 2 kategorier: 1) Lärorikt att gå med föräldrar från olika delar av världen, 2) Medverkan av språktolkar och dess inverkan.

5.3.1. *Lärorikt att gå med föräldrar från olika delar av världen*

Överlag beskrevs det ha varit givande att gå KOMiTiD i en grupp tillsammans med andra föräldrar. Det var värdefullt att få lära av varandra och kunna ta del av hur andra föräldrar gjorde för att stötta kommunikationen med deras barn. Föräldrarna fick förslag på olika nya lekar när de fick se exempel på hur de andra föräldrarna lekte med sina barn. Man kände sig mindre orolig och ensam i att ha barn med kommunikativa

svårigheter när man fick träffa andra föräldrar i liknande situation. ”Man fick ju idéer från de andra föräldrarna och man känner sig inte så orolig. Det finns ju så många. Det var ju verkligen jätteroligt” (Nelia). Föräldrarna redogjorde för att de hade nytta av de råd som deltagarna delgav varandra och det upplevdes lärorikt att gå med föräldrar från olika kulturer och olika delar av världen. ”Jag upplevde det jättebra, för man får lära sig av varandra, man har olika erfarenheter och olika sätt att hantera saker. Ja, när jag såg hur hon [en förälder] lekte med barnet så fick jag lära mig av det” (Adina).

Oavsett vilken kultur man kom ifrån, eller vilket land man var född i, beskrevs alla föräldrar ha olika och ibland liknande utmaningar och behov utifrån deras barns språk och kommunikation. Innehållet i KOMiTID upplevdes hjälpsamt och givande för alla oavsett kulturell bakgrund. ”Det var bra enligt mej att det fanns olika bakgrunds-föräldrar. Det var ju föräldrar som hade olika utmaningar med sina barn, så vi har utbytt erfarenhet och på det sättet fick man lära sig från varandra” (Asha).

En kulturell skillnad som beskrevs var att föräldrar i Sverige ofta förklarar mer ingående för barnet varför något är bra eller inte bra, även när barnen är väldigt små, men i hemlandet gav föräldrar inte så mycket förklaringar till små barn, utan en tydlig kort tillsägelse med starkare röst. ”...i Sverige försöker man förklara ordentligt, även om man har känslan av att barnen inte förstår för att dom är för små...men i [hemlandet], där säger man bara ”nej, inte så” och ”gör såhär”, och ingen förklaring” (Maryam).

En annan iakttagelse som beskrevs av en förälder var att vissa nyanlända föräldrar inte alltid upplevdes våga söka hjälp med rädsla för att ges skulden för att vara orsaken till barnets svårigheter och att det då blev svårt att prata om de ämnena. Resonemang fördes kring att föräldrarna och barnen då riskerade att inte få det stöd som de hade behov av. ”Svårigheten är att många föräldrar som inte är integrerade i samhället är rädda och vågar inte söka hjälp eller kunskap...de tror att de själva kommer anklagas för att vara orsaken till det, och vågar då inte söka hjälp” (Omar).

Föräldrarna berättade vidare att hemuppgiften var givande, att få se sig själva och för att få feedback från de andra föräldrarna och vägledarna. Det beskrevs värdefullt att få se hur de andra föräldrarna genomförde hemuppgiften och få tips utifrån det. Inledningsvis fanns en viss tvekan inför att filma hemuppgiften men att det sedan gav mycket att både vägledare och förälder fick se barnet och samspelet. Att få se sig själv på film hade ökat medvetenheten kring sig själv som kommunikationspartner och föräldrarna beskrev att de kunde förstå och omsätta strategierna lättare efter att de sett sig själva i samspelet och fått feedback på det. Föräldrarna berättade att de först kunde ha haft svårt att omsätta en viss strategi, men när de såg sig själva och fick feedback, blev det enklare.

Ja, jag tycker det var jättevärt, det här med att ha en hemuppgift. Asså som det här med att ”räva” och ”uggla”, dom två metoderna, när man bara läste om dom, då fick man inte riktigt samma förståelse som när man fick prova själv, och sen att någon utvärderade liksom, tittade på. Det var verkligen värt lika mycket nästan som hela kursen i sig, känner jag. Det var en höjdpunkt för mej i alla fall. (John)

Att vissa föräldrar inte kom vid varje kurstillfälle påverkade kursen. Det blev en del repetition för de som var där varje gång, vilket i sig beskrevs ge tillfälle att ta ikapp om man hade missat något. En del föräldrar upplevdes gå kursen för att barnhälsovården

rekommenderat det och att gruppen troligen hade varit ännu mer givande om alla föräldrar upplevt samma behov av kursen.

5.3.2. Medverkan av språktolkar och dess inverkan

Föräldrarna beskrev språktolkningen som genomgående bra och att de upplevde att tolkarna tolkade det som sades. ”Tolkningen var jättebra och de har tolkat allt som sagts” (Bushra). Kursen uppfattades av majoriteten av föräldrarna inte ha påverkats negativt utifrån att språktolkar var med. ”Det var positivt och bra att tolken var närvarande med tanke på att de som inte behärskade svenska fick möjlighet att förstå hela budskapet” (Asha). Det ansågs som viktigt att få informationen på sitt modersmål för att förstå mer avancerade ord och begrepp samt för att själv kunna uttrycka sig förståeligt.

Det fanns tolkar, själv behöver jag egentligen inte tolk när jag ska kommunicera, förutom när det är fackspråk eller speciell terminologi som man använder ... Anledningen att jag ville ha tolk var ju för att jag skulle kunna framföra mina funderingar och frågor på rätt sätt. Eftersom det handlar om mitt barn och mitt barns framtid, så ville jag att det skulle gå rätt till, att ta till sig det som sägs.
(Omar)

Adina framhöll att hon hade önskat att det endast hade varit *ett* språk som tolkades vid kurstillfällena, och inte flera olika språk, då det upplevdes påverka koncentrationsförmågan negativt speciellt när film visades. Hon hade också med sitt yngre barn vid kurstillfällena vilket hon också resonerade kring, att det, sammantaget med att flera olika språk tolkades i rummet, troligen påverkade fokus och uppmärksamhet. ”Ja, jag tror det skulle vara bättre att ha ett språk i ett rum... för alla pratar samtidigt, så koncentrationsförmågan försvinner liksom” (Adina).

Diskussion

Den här studien undersökte hur föräldrar, inom ett socioekonomiskt utsatt upptagningsområde, upplevde föräldrautbildningen KOMiTID. Majoriteten av föräldrarna som intervjuades hade migrerat till Sverige och mer än hälften av dem hade behov av språktolk. Resultatet från intervjuerna visar sammantaget att föräldrarna beskriver KOMiTID som en passande insats för föräldrar oavsett kulturell bakgrund eller socioekonomisk position där föräldrarnas redogörelser visar på att de tillägnat sig kommunikations- och språkstödande strategier som föräldrarna själva upplever har haft positiv påverkan på barnens utveckling av kommunikation och språk. Föräldrarna berättade att innehållet i utbildningen upplevdes lättförståeligt och relevant. Det framhölls lärorikt att delta i grupp med andra föräldrar från olika delar av världen och tillgång till språktolk var viktigt för att kunna delta likvärdigt.

5.4. Resultatdiskussion

Föräldrarna beskrev att de hade fått en ökad insikt om betydelsen av sin egen roll i kommunikationen med barnen. Det framhölls tydligt att föräldrarna förändrat sitt sätt att kommunicera utifrån den nya kunskapen om olika strategier och kommunikationsstöd, vilket går i linje med vad flera tidigare studier visat efter att föräldrar deltagit vid en AKKtiv-utbildning (Ferm et al., 2011; Fäldt et al., 2020; Nordlund & Fäldt, 2023). Föräldrarna redogjorde för flera olika förändringar i deras egen kommunikation som upplevdes positivt för samspelet där bland annat responsiv kommunikationsstil lyftes fram. Föräldrarna berättade hur barnens kommunikation uppmärksammades på ett nytt sätt då de väntade in och tolkade barnens signaler vilket de inte hade gjort tidigare. Det föräldrarna beskriver gällande lyhörd kommunikation har tidigare visats vara en betydelsefull strategi som föräldrar fått med sig efter att ha deltagit vid föräldracentrerade insatser (Romski et al., 2011; Woods et al., 2011). Föräldrarna redogjorde också för att de upplevde att kommunikationen mellan barnen och föräldrarna hade ökat. Barnen upplevdes kommunicera mer och några av barnen beskrevs av föräldrarna ha börjat ge mer ögonkontakt, vilket också framkommit i tidigare studier (Fäldt et al., 2020; Nordlund & Fäldt, 2023). Relationen mellan föräldrarna och barnen upplevdes också av föräldrarna ha påverkats på ett gynnsamt sätt, föräldrarna och barnen upplevdes förstå varandra lättare. Positiva effekter på utvecklingen av samspel har också framkommit i tidigare forskning när föräldrar stärkts i att vara responsiva (Romski et al., 2011; Woods et al., 2011). Att föräldrarna upplevde och beskrev att barnen hade börjat kommunicera mer efter att föräldrarna gått KOMiTID påverkas sannolikt av flera olika faktorer, men en bidragande faktor kan vara att föräldrarna blivit mycket mer uppmärksamma på barnens kommunikation och att de aktivt tolkat barnens signaler och svarat på dem (Bergström et al., 2020; Romski et al., 2011; Warren & Brady, 2007). I förlängningen upplever barnen det troligen mer intressant att kommunicera med omgivningen när de märker att föräldrarna är aktivt närvarande, tolkar och bekräftar dem. Det positiva samspelet är igång. Föräldrarna framhöll också, liksom i studien av Fäldt et al. (2020), att de använde sig av olika miljömodifierande strategier för att skapa fler kommunikationstillfällen, vilket tidigare också visats ha positiv påverkan på barns kommunikationsutveckling (Kaiser & Roberts, 2013). Föräldrarna redogjorde också för att de använde sig av olika AKK i vardagen vilket också är i linje med vad forskning pekar på är fördelaktigt för barns

kommunikationsutveckling där ett multimodalt användande förespråkas (Lorah et al., 2013; Sennott et al., 2016).

Det föräldrarna berättar, att de lärt sig kommunikationsstödjande strategier och att barnens intresse för kommunikation upplevdes ha ökat och utvecklats är helt överensstämmande med vad som framkom i studien av Fäldt et al. (2020), och det är intressant att det beskrivs så pass tydligt av föräldrarna i båda studierna. Det framkommer således ingen skillnad gällande föräldrarnas beskrivning av tillägnet av kunskapen utifrån socioekonomisk position eller kulturell bakgrund. Resultatet visar således på att KOMiTID upplevs vara en tillgänglig och givande insats för alla föräldrar, oavsett socioekonomisk position och kulturell bakgrund. Innehållet beskrevs som lättförståeligt och relevant, för alla. Oberoende av vilken kultur eller vilket land man kom ifrån framhöll föräldrarna att alla som deltog hade liknande behov av stöd utifrån barnets språk och kommunikation.

I en tidigare studie framkom varierande upplevelser från vägledare till olika AKKtiv-utbildningar, där vissa vägledare upplevde att interventionen var mindre tillgänglig för flerspråkiga familjer eller för de med andra kulturella perspektiv på hur barn utvecklar språk och kommunikation, där föräldrarna beskrevs få ut mindre av kursen (Nordlund & Fäldt, 2023), vilket således skiljer sig mot vad föräldrarna i föreliggande studie själva upplever. Några av vägledarna i studien av Nordlund & Fäldt (2023) framhöll däremot att de upplevde att föräldrar som var flerspråkiga hade högst närvaro och beskrevs ha mest utbyte och bäst resultat av insatsen.

Att gå KOMiTID i en grupp tillsammans med andra föräldrar från olika delar av världen var vidare något som genomgående framhölls mycket givande då föräldrarna kunde lära av varandra och att de kände sig mindre oroliga och ensamma i att ha barn med kommunikativa svårigheter. Att gå en föräldrautbildning tillsammans med andra föräldrar har också visats positivt i tidigare studier där föräldrar beskrivit att de fått emotionellt stöd från andra föräldrar som befunnit sig i en liknande situation då de kunnat dela erfarenheter och givit råd till varandra gällande språklig stimulans utifrån den gruppintervention de deltagit i (Ferm et al., 2011; Fäldt et al., 2020; O'Toole et al., 2021).

En viktig faktor för jämlikt deltagande och tillägnande av kunskap som föräldrarna belyste var tillgången till språktolk. Språktolkningen beskrevs som viktig för att kunna ta del av informationen på rätt sätt och för att kunna ställa frågor, vilket också är i enlighet med vad Sveriges Kommuner och Regioner (2023) framhåller som en förutsättning för en tillgänglig, jämlik och rättssäker insats i samhället. Flera av föräldrarna som var flerspråkiga kunde lite svenska, men de framhöll det ändå viktigt med tolk för att kunna förstå svårare ord och för att uttrycka sig förståeligt. I det kliniska arbetet som logoped är språktolkning en viktig och vanligt förekommande del för att kunna bedriva bedömning och insatser (Santhanam et al., 2018). Samarbetet mellan logoped och språktolk är av stor vikt och kvaliteten på språktolkningen har betydelse för utfallet av vårdinsatsen (Krupic et al., 2016; Talbot & Elkington, 2016). Språktolkningen upplevdes av föräldrarna i den här studien ha genomgående god kvalitet. Kursen uppfattades av majoriteten av föräldrarna inte ha påverkats negativt utifrån att språktolk var med. Av de språktolk som fanns med under KOMiTID hade de flesta erfarenhet av innehållet i kursen från att ha tolkat vid tidigare AKKtiv-

utbildningar, vilket kan ha bidragit till den upplevda goda kvaliteten på tolkningen. I studien av Nordlund & Fäldt (2023) framkom att vägledare upplevde att tolkanvändningen försvårade kommunikationen mellan föräldrar och vägledare, vilket således skiljer sig mot hur föräldrarna i den här studien uppfattade tolkningen och tolkarnas medverkan. Att tolkarna i föreliggande studie hade kunskap om innehållet och den specifika terminologin i KOMiTID bidrog troligen till att familjerna upplevde tolkningen som god, vilket har visats vara viktiga aspekter för god språktolkning (Talbot & Elkington, 2016). Ett önskemål som framkom från en förälder i en intervju, som också hade sitt yngre barn med under kursen, var att det endast skulle ha varit *ett* språk som tolkades då det sammantaget upplevdes ha inverkat negativt på föräldrarnas koncentrationsförmåga när flera olika språk tolkades samtidigt. Detta kan vara eftersträvansvärt, att i möjligaste mån försöka samla föräldrar med samma modersmål i samma grupp, eller försöka hålla nere antalet olika språk som tolkas. Av olika anledningar kan detta vara svårt att få till i verksamheten när verkligheten ofta innebär att flera olika språk behöver tolkas, men att ha det i åtanke när insatser planeras.

Vidare framkom önskemål om mer information kring flerspråkighet och hur man som förälder bör förhålla sig till det kopplat till barnets språkutveckling. Flerspråkighet är aktuellt för många människor i vårt samhälle där en tredjedel av alla barn i Sverige mellan 0-5 år växer upp med minst en förälder som har ett annat modersmål än svenska (Socialstyrelsen, mars 2022). För att möta de frågeställningar som finns kring flerspråkighet skulle förslagsvis grundläggande information om flerspråkighet finnas med som en informationsdel vid ett av kurstillfällena i KOMiTID. Vägledare i tidigare studie har också sett behov av mer information om flerspråkighet i kursmaterialet i AKKtiv-utbildningar (Nordlund & Fäldt, 2023). Detta skulle vara givande både vid kursomgångar för flerspråkiga föräldrar som enspråkiga för att öka den allmänna kunskapen om flerspråkighet i samhället (Kohnert, 2013). Positiva aspekter av flerspråkighet framkom även vid intervjuerna, vilket också är viktigt att lyfta när information om flerspråkighet ges. Information som skulle kunna delges vid kurstillfällena är exempelvis att barn har den medfödda kapaciteten att lära sig flera språk från att de är små, förutsatt att barnen ges en rik inlärningsmiljö med tillräcklig exponering för varje språk (Paradis et al., 2021a). Att exponeras tillräckligt mycket för sina samtliga språk är grundläggande för att ges möjligheten att lära sig de olika språken, vilket kan vara en utmaning (ibid.). De olika språken som barnen får lära sig tycks stödja varann i utvecklingen och barn med språkliga eller kommunikativa svårigheter har också visats kunna lära sig flera språk utan att det påverkar den övergripande språkutvecklingen negativt (Paradis et al., 2021b). Information som vidare skulle kunna ges är att flerspråkighet inte orsakar en senare eller långsammare språkutveckling (Conboy & Thal, 2006; Kohnert, 2013) och att studier indikerar att flerspråkighet kan stödja utvecklingen av "Theory of mind" samt ge positiva effekter på verbalt och rumsligt arbetsminne (Blom et al., 2014; Dahlgren et al., 2017; Schroeder, 2018).

I intervjuerna beskrev föräldrarna vidare att de upplevde en positiv utveckling, inte bara gällande barnens kommunikation, utan även för barnens språk. Föräldrarna berättade att de upplevde att några av barnen hade börjat säga efter och prata mer. Några av barnen beskrevs av föräldrarna ha börjat prata i längre meningar och en språklig utveckling framhölls, även om språket fortsatt inte var i nivå med åldern. Att barnens språk beskrevs ha utvecklats har även visats i tidigare studie efter att föräldrar deltagit i en

AKKtiv föräldrautbildning där en språklig utveckling hos barnen med beskrivning av längre meningar samt ökad förståelse framkom (Ferm et al., 2011). Barns språkliga utveckling påverkas av flera faktorer där medfödda, biologiska och kognitiva förutsättningar samt miljöfaktorer så som en språkligt stimulerande omgivning påverkar (Pace et al., 2017). Forskning har visat att interaktionen med omgivningen är av största vikt, där föräldrar och närstående har stor betydelse för barnets utveckling när det kommer till kommunikativ och språklig stimulans (Donnelly & Kidd, 2021; Huttenlocher et al., 2010; Romeo et al., 2018; Woods et al., 2011). Föräldrarnas användning av responsiv kommunikationsstil samt miljömodifierande strategier kan ha varit en bidragande faktor till den beskrivna och upplevda positiva utvecklingen (Levickis et al., 2023; Warren & Brady, 2007). Att föräldrarna använde olika typer av AKK i samtal med barnen bidrog troligen också till att barnen både enklare kunde förstå i samtalet och lättare kunde uttrycka sig på en högre nivå och utvecklas språkligt. Positiva aspekter för barns språkutveckling har också visats i tidigare studier när omgivningen använder sig av olika typer av AKK vilket således förevisats vara gynnsamt för utvecklingen (Romski et al., 2011). Det bildmaterial som föräldrarna fått med från kursen beskrevs också användas för att stimulera ordförråd. Det framställdes också enklare för några av barnen att delta vid bokläsningsstund vilket forskning visat på är utvecklande för barns ordförråd (Farrant & Zubrick, 2012).

Föräldrarna berättade vidare att de pratade mer med barnen och mer medvetet förklarade saker efter att ha gått KOMiTID. Att som förälder prata mycket med sitt barn har i en omfattande studie visats ha ett starkt samband med barnets språkutveckling, mer vuxenprat ger mer barnprat (Bergelson et al., 2023). Detta är en viktig vetskap som föräldrar bör få kännedom om, att ju mer språklig stimulans ett barn får desto mer främjas barnets språkutveckling (ibid.). Föräldrarna framhöll att detta var något som de fått kunskap om efter att ha gått KOMiTID. Att barnen själva blivit äldre betonades av några också ha bidragit till den språkliga utvecklingen, vilket är ett rimligt resonemang och trolig bidragande orsak. I studien av Bergelson et al. (2023) framkom också det förväntade resultatet att äldre barn pratar mer än yngre barn samt att barn med risk för eller konstaterad funktionsnedsättning pratar mindre än barn med typisk utveckling. Föräldrarna framhöll i likhet med det att även om en språklig utveckling hade skett, var språket fortsatt inte i nivå med åldern. Sammantaget har troligen den positiva utvecklingen av både kommunikation och språk som föräldrarna upplevde, och redogjorde för, troligtvis flera olika förklaringsgrunder. Föräldrarnas ökade medvetenhet, förändrade kommunikation och språkliga stimulans samt att barnen blivit äldre förmodas ha varit några troliga bidragande faktorer.

Majoriteten av föräldrarna berättade att de också använde de nya kunskaperna i kommunikationen med syskon, både äldre och yngre. Föräldrarna redogjorde för att de hade fått en ökad förståelse för att även de riktigt små barnen förstår och kan mycket. Vid kurstillfällena ges kunskap om barns typiska kommunikationsutveckling, att barn redan från födseln är aktiva kommunikationspartners (Bruner, 1983) och att barn i tidig ålder kommunicerar på väldigt många olika sätt (Brooks & Meltzoff, 2005; Tomasello et al., 2007). Att föräldrarna använde sig av de nya kunskaperna med syskon i familjen tyder på att föräldrarna omsatt och generaliserat kunskapen, vilket överensstämmer med vad som också framkommit tidigare efter deltagande i KOMiTID (Fäldt et al., 2020).

I KOMiTID ges också kunskap om att vi vuxna bör se till barnens nästa steg i utvecklingen, ligga steget före och främja det för att stötta barnets utveckling vidare (Vygotsky, 2001). Att föräldrar förefaller ha anammat även den kunskapen framkom exempel på i en intervju där en förälder tydligt framhöll att de fortsatte använda bilder i kommunikationen med barnet, även om det i nuläget uppfattades något för svårt för barnet att förstå bilderna. Föräldern såg då till barnets nästa steg i utvecklingen och fortsatte bildanvändandet för att hjälpa barnet vidare i utvecklingen, helt i linje med Vygotskys teori om barnets proximala utvecklingszon (ibid.). Gällande användning av AKK har det också i studier visats vara viktigt att omgivningen använder AKK-sätten aktivt i samspelet med barnet under en längre tid för att som vuxen vara modell för hur kommunikationsstödet kan användas (Sennott et al., 2016), vilket föräldern i den här studien också gav exempel på.

Utifrån intervjuerna framhöll föräldrarna vidare att KOMiTID upplevdes vara en passande kurs att ge *alla* nyblivna föräldrar för att öka kunskapen om vikten av språklig och kommunikativ stimulans redan från att barnet är litet. Att medvetandegöra föräldrar om betydelsen av tidig språklig stimulans (Donnelly & Kidd, 2021; Huttenlocher et al., 2010; Romeo et al., 2018), inte vänta och se om barnet har kommunikativa svårigheter eller inte, utan direkt från det att barnet är nyfött tänka medvetet på att stimulera kommunikation och språk då den språkliga miljön som barnet befinner sig i har visats påverka barnets språkutveckling (Gibson et al., 2021). Studier har visat att föräldrar och närstående i barnets omgivning har stor betydelse för barnets utveckling och att öka kunskapen hos föräldrar kring kommunikation- och språkutveckling är av stor vikt (Bergelson et al., 2023; Woods et al., 2011), vilket föräldrarna i föreliggande studie framhåller att KOMiTID kan ge nyblivna föräldrar kunskap om.

Föräldrarna beskrev att hembesöken, både innan och efter kurstillfällena, var mycket givande, vilket också framkom i studien av Fäldt et al. (2020). Föräldrarna uppskattade att se samspelet mellan barnet och vägledaren samt att hembesöket efter kursen var värdefullt då vägledarna kunde se barnets kommunikationsutveckling. Vid familjecentrerade interventioner är samarbetet mellan föräldrar och professionella en viktig faktor (Woods et al., 2011). Betydelsen av att familjerna görs delaktiga och att det från vårdgivarnas håll finns en förståelse för familjens situation som helhet har belysts (Mandak et al., 2017) vilket hembesöken i KOMiTID troligen bidrar till.

Hemuppgifterna, då föräldrarna filmat en samspelssituation med barnet, framhölls också vara en viktig del i att enklare kunna omsätta kommunikationsstrategierna. Detta betonades även av vägledarna i studien av Nordlund & Fäldt (2023). Att få ses sig själv på film i en kommunikationssituation och få feedback på det beskrevs ha bidragit till att lättare kunna använda sig av strategierna, vilket motsvarar vad tidigare studier visat på där videofeedback i en samspelssituation setts vara ett värdefullt inslag för utveckling av positiv anknytning och föräldrarnas sensitivitet i kommunikationen (Bergström et al., 2020). Via hemuppgifterna framhöll föräldrarna att båda föräldrarna blev delaktiga, då den föräldern som inte deltog vid kurstillfällena ibland fick filma hemuppgiften och på så sätt blev insatt i strategierna. I en familj med två föräldrar har det visats vara viktigt att båda föräldrarna är delaktiga i interventionen för att gemensamt dela på ansvaret kring stimulansen av barnets utveckling (Fäldt et al., 2020). I föreliggande studie var det majoriteten mammor som deltog, 13 mammor och 2 pappor. Samarbetet och relationen mellan föräldrar är betydelsefull, där mammor till barn med intellektuell

funktionsnedsättning rapporterat högre upplevelse av stress än pappor (Norlin & Broberg, 2013). Detta är viktigt att belysa och att lyfta frågan kring hur båda föräldrarna i en familj kan bli mer jämlikt delaktiga i interventionen för barnen. Utifrån intervjuerna i studien framkom att föräldrarna som deltog vid kurstillfällena hade berättat om innehållet i KOMiTID för den andre föräldern i familjen. Den föräldern gavs då också på så sätt indirekt möjlighet till att ta del av kunskaperna. Men det är fortsatt viktigt att arbeta vidare för hur båda föräldrarna i en familj kan blir ännu mer likvärdigt involverade i interventionen från start.

En iakttagelse värd att lyfta fram som en förälder framhöll var att vissa nyanlända föräldrar inte alltid vågar söka stöd för sitt barns svårigheter då det upplevdes finnas en oro hos föräldrarna att de själva eventuellt skulle anklagas för att vara orsaken till barnets svårigheter. Det beskrevs då vara svårt att lyfta frågan med föräldrarna och svårt att nå dem, och att barnet i förlängningen riskerade att inte få stöd. I en studie där föräldrar som migrerat intervjuats framkom att de hade avvaktat med att söka hjälp från samhället, även om de själva känt att barnen hade svårigheter (Jegatheesan et al., 2010). De hade istället tagit råd från familj och nära omgivning vilka inte alltid hade kunskap eller rätt information att ge (ibid.). Viktigt här att familjer nås av korrekt information och utifrån den här studien ses vinster med att föräldrarna som gått KOMiTID också berättar om insatsen för andra personer i omgivningen kring vilka möjligheter till stöd som kan finnas och hur det kan se ut. Det skulle kunna bidra till att minska oron för att söka hjälp. Studiens föräldrautbildningar hölls i en lokal på plats i områdets lokala bibliotek nära barnhälsovård och familjecentral, vilket möjligen också kan ha en positiv inverkan till större möjlighet att knyta kontakter med andra familjer i samma område där man bor, där betydelsen av att möta andra föräldrar i liknande situation tidigare har visats vara mycket värdefullt (Marshall & Goldbart, 2008).

Föräldrarna berättade vidare att de upplevde att vägledarna hade förklarat på ett tydligt sätt och att det var lätt att ta till sig innehållet i kursen. Det framhölls som positivt att ha fått träffat vägledarna vid hembesöken och vid kurstillfällena. Positiva beskrivningar av AKKtiv-vägledare har framkommit vid tidigare utvärderingar (Ferm et al., 2011). I en tidigare publicerad sammanställning som handlar om samarbetet mellan professioner och familjer med olika kulturell bakgrund, har olika utmaningar beskrivits kunna förekomma som kan försvåra samarbetet, där exempelvis skillnader i synen på funktionsnedsättningar framkommit samt olika syn på föräldrars vs. de professionellas roll och olika uppfattningar om mål för interventionen (Harry, 2008). Detta skiljer sig åt mot vad som framkommit i föreliggande studie där föräldrarna föreföll uppskatta samarbetet med vägledarna och att insatsen upplevdes relevant och givande. En bidragande faktor till det kan vara att KOMiTID innefattar så pass många olika delar med hembesök, gruppstillfällen, feedback via hemuppgifterna, diskussioner i grupp och att föräldrarna därigenom får möjlighet till att ställa egna frågor och lyfta behov. Insatsen blir därigenom individanpassad och föräldrar får med sig individuella råd som är anpassade och aktuella just för dem och då har kulturell bakgrund eller socioekonomisk position mindre eller ingen betydelse. Föräldrarna blir delaktiga i interventionen och kan påverka den till att innehålla det som känns angeläget och meningsfullt för dem (Mandak et al., 2017; Woods et al., 2011).

5.5. Klinisk relevans

Föräldrarnas beskrivningar från studien visar på att föräldrarna upplever KOMiTiD som en mycket givande insats. Föräldrarnas berättelser tyder på att KOMiTiD är en passande tidig interventionsinsats för föräldrar oavsett kulturell bakgrund eller socioekonomisk position, och därför lämplig att fortsätta implementeras i olika verksamheter. Att föräldrarna får en tidig föräldrafokuserad insats ger föräldrarna verktyg och strategier för att kunna stödja deras barns utveckling av språk och kommunikation och föräldrarna blir aktiva, engagerade och får kunskap om hur de kan stötta barnets utveckling i vardag och i lek. Bredden och variationen i den föräldrafokuserade interventionen bidrar troligen till att KOMiTiD blir en så pass individanpassad insats i grupp som sträcker sig bortom kultur och socioekonomisk position. Resultatet från studien belyser vikten av att språktolk finns närvarande i den kliniska vardagen för de föräldrar som har behov av det vid olika insatser för en jämställd och likvärdig vård. Utifrån resultatet framkommer också betydelsen av att fortsätta öka och sprida kunskap om flerspråkighet i samhället för att kunna möta frågeställningar som finns kring det.

5.6. Fortsatt forskning

Studier behövs för fortsatt utveckling av insatser för barns språk- och kommunikationsutveckling utifrån vetenskapen om att språk och kommunikation är grundläggande för barns generella utveckling (Johnson et al., 2010; Reilly et al., 2015). Utifrån föreliggande studie samt tidigare studiers resultat framkommer att KOMiTiD har en positiv effekt för föräldrars kunskap om och omsättande av kommunikationsstöd. I KOMiTiD ingår många delar som sammantaget troligen bidrar till det positiva utfallet av interventionen. Det hade varit intressant att ännu mer ingående studera de olika delarna i KOMiTiD. Att exempelvis se på utfallet av just hembesöken och studera mer djupgående hur den delen i KOMiTiD påverkar insatsen. Det hade exempelvis varit intressant att studera hur samarbetet i det familjecentrerade arbetet mellan vägledare och föräldrar ser ut och upplevs vid hembesöket. Det hade även varit intressant att studera vidare vad hemuppgifterna har för roll i tillägnandet av ny kunskap. Att mer ingående studera de olika delarna i KOMiTiD skulle eventuellt kunna bidra till att få mer kunskap om de olika delarnas betydelse, detta för att också eventuellt kunna visa på varför en viss del i insatsen är viktig för interventionen. Det hade också varit värdefullt att få information från föräldrarna som inte fullföljde och deltog i KOMiTiD, för att eventuellt få mer kunskap om hur man lättare kan nå dem för deltagande i tidiga insatser.

5.7. Metoddiskussion

Följande resonemang förs utifrån aspekterna som Graneheim och Lundman (2004) redogör kring för att kunna bedöma studiens trovärdighet, tillförlitlighet och överförbarhet. För att erhålla information om föräldrarnas upplevelser valdes kvalitativ metod där föräldrarna intervjuades för att djupgående kunna belysa föräldrarnas erfarenheter. De föräldrar som tillfrågades att delta i studien var de som fullföljde insatsen, vilket måste tas i beaktande vid tolkningen av resultatet. Studiens resultat återspeglar således inte hur de föräldrar som endast deltog vid ett enstaka tillfälle, upplevde den begränsade delen av insatsen. Intervjuerna genomfördes relativt kort tid efter att föräldrarna gått KOMiTiD, där slutsatser om föräldrarnas omsättande av kunskap över tid ej kan dras. En tidigare studie har dock intervjuat föräldrar ett år efter

KOMiTID där resultaten visade på att kunskapen föräldrarna fått föreföll vara varaktig (Fäldt et al., 2020). Föräldrarna som intervjuades deltog mellan 2–5 gruppstillfällen under KOMiTID, med ett medianvärde på 4 tillfällen. Utifrån det föräldrarna själva beskriver tyder det således på att föräldrarna tillägnat sig språkstödjande strategier även om man inte deltagit vid varje gruppstillfälle. Hembesöken samt hemuppgifterna har troligen också bidragit till tillägnet av kunskap, även om man inte deltagit vid varje tillfälle, samt att det vid gruppstillfällena inledningsvis ges en repetition på föregående tillfälle och att tillhörande informationshäfte delas ut för möjlighet att kunna ta del av informationen i efterhand.

Den kvalitativa innehållsanalysen av det insamlade materialet genomfördes tillsammans av författare och handledare för studien och processen gick fram och tillbaka i analysens samtliga steg tills överenskommelse var uppnådd. Tillvägagångssättet beskrivs stärka trovärdigheten av analysen (Graneheim & Lundman, 2004). Om ytterligare en person varit delaktig i analysprocessen, hade trovärdigheten ytterligare kunnat stärkas. I analysen exkluderades endast yttranden som inte svarade upp mot studiens syfte och frågeställning, och det var endast ett fåtal enheter och yttranden som inte inkluderades. Exempel på yttranden som exkluderades var exempelvis generella resonemang kring kulturella olikheter gällande olika öppenhet för att initiera samtal mellan vuxna personer som var okända för varandra i vardagssituationer, och att det upplevdes fungera olika i olika kulturer.

Då författaren till studien också var vägledare vid den KOMiTID som föräldrarna i studien deltog vid, fanns en förståelse om föräldrarnas deltagande, vilket kan ha inverkat vid analysen av intervjuerna. Att författaren hade kännedom om föräldrarnas deltagande i KOMiTID och således följt dem under interventionen, kan ha påverkat förståelsen för det föräldrarna berättade om vid intervjuerna då författaren också hade vetskap om hur föräldrarna exempelvis omsatt strategierna i vardagen med barnen. Vid analysen av intervjuerna har författaren dock helt utgått från intervjumaterialet, och analysen genomfördes även i samarbete med handledare för studien. Under analysprocessen återgick arbetet återkommande till det transkriberade materialet för att säkerställa att resultatet var representativt för det föräldrarna berättade om i intervjuerna, vilket stärker trovärdigheten av analysen (Elo et al., 2014).

Att en extern logoped genomförde intervjuerna bedöms bidra till att föräldrarna kände sig fria att berätta om sina erfarenheter mer anonymt. Enskilda intervjuer valdes vilket gav föräldrarna chans att berätta fritt, med stort utrymme och anonymt om upplevelserna kring interventionen. Gruppsamtal hade också kunnat väljas som intervjumetod då föräldrarna eventuellt hade kunnat inspirera varandra under samtalet och hjälpt varandra att minnas sådant som de själva möjligtvis inte kom ihåg eller tänkt på att ta upp. I gruppsamtal kan det däremot också finnas en risk för att någon person eventuellt dominerar samtalet eller att någon eventuellt inte vågar beskriva hur de upplevt deltagandet när det sker i samtal med flera personer.

Det uppstod inte något behov av revidering av de specifika intervjufrågorna under arbetets gång med intervjuerna, men en förändring som genomfördes efter att analysen av de första intervjuerna påbörjats var att några fler följdfrågor ställdes när önskemål om att erhålla mer utförliga svar uppkom. Att följdfrågor utvecklas under intervjuernas gång har beskrivits vara ett naturligt förlopp då intervjuledare får mer insikt och

erfarenhet från de tidigare intervjuerna (Graneheim & Lundman, 2004). En forskningsanteckning som rapporterades av intervjuledare var att några av föräldrarna glömt tiden för intervjun, men ändå velat genomföra den när intervjuledare kontaktade dem, med resultatet att några av föräldrarna upplevdes behöva avsluta intervjuerna något tidigare än tänkt och att de intervjuerna därav blev något kortare.

I intervjuerna beskrev flera av föräldrarna själva att de upplevde en positiv kommunikativ och språklig utveckling hos barnen. Ingen strukturell språklig eller kommunikativ bedömning har utförts som kan mäta den utvecklingen som föräldrarna beskriver. Språklig och kommunikativ utveckling är komplex och påverkas av ett flertal olika faktorer och det är svårt att dra ett tydligt samband mellan föräldrarnas deltagande i KOMiTID och barnens utveckling, samtidigt som föräldrarna tydligt beskriver och själva framhåller en utveckling. Den övergripande frågeställningen för studien är föräldrarnas upplevelser av utbildningen, och intervjuguidens tyngdpunkt och frågor berör främst föräldrarnas erfarenheter och upplevelser. Fokus för föräldrarna emellertid, och syftet till varför de går KOMiTID, är för barnens utveckling, och det är troligen också enklare för föräldrarna att se och beskriva barnens utveckling, än deras egen. En fråga som hade kunnat ingå i intervjuguiden är hur föräldrarnas egen kunskap och medvetenhet kring språk och kommunikation, och hur det egna kommunikationssättet såg ut innan kursstart, för att också kunna utvärdera ytterligare på ett djupare plan vad föräldrarna tillägnat sig efter att de gått KOMiTID.

Vid ungefär hälften av intervjuerna fanns språktolk med som översatte det som sades, vilket kan ha påverkat förståelsen för och tolkningen av det som framkom vid intervjuerna. För att öka tolkningens tillförlitlighet granskades 10 % av intervjuerna med somalisktalande tolk av somalisktalande forskare med erfarenhet av kvalitativ datainsamling och analys, samt att logopedstudenten som transkriberade allt material även översatte intervjuerna med de arabisktalande föräldrarna. Vid något enstaka tillfälle då det blev det svårt att förstå ett ord eller ett yttrande, diskuterades det tillsammans med handledare för studien, och gemensam förståelse uppnåddes utifrån textens sammanhang och föräldrarnas beskrivning. Möjligen att mer detaljerad information från intervjuerna hade framkommit om intervjuerna hade genomförts vid ett fysiskt möte, att icke-verbal kommunikation då också hade kunnat bidra med ytterligare en dimension till det föräldrarna berättade, samt att det eventuellt ytterligare kunnat stärka språktolkningen.

5.8. Slutsats

Sammanfattningsvis visar resultatet från intervjuerna att KOMiTID upplevs vara en insats som är passande för föräldrar oavsett kulturell bakgrund eller socioekonomisk position där föräldrarnas beskrivningar tydligt visar att de tillägnat sig olika kommunikations- och språkstödande strategier som upplevs ha haft positiv påverkan på barnens utveckling av samspel, kommunikation och språk. Innehållet i KOMiTID beskrevs av föräldrarna som lättförståeligt, relevant och givande. Föräldrarna framhöll det lärorikt att delta i grupp med andra föräldrar från olika delar av världen. Språktolkningen beskrevs genomgående ha god kvalitet och det ansågs viktigt att få informationen på sitt modersmål för att kunna delta likvärdigt. Föräldrarna önskade mer information om flerspråkighet kopplat till barnens språkutveckling och resultatet av studien har påverkat kursinnehållet i KOMiTID till att innehålla mer information om

flerspråkighet. Majoriteten av föräldrarna berättade att de använde den nya kunskapen i kommunikationen med syskon vilket tyder på att kunskaperna har generaliserats och att föräldrarna kunnat anpassa sin kommunikation till de olika barnen i familjen. Den nya kunskapen som föräldrarna fått delgavs ofta familjemedlemmar och andra personer i barnets närhet, vilket bidrar till att kunskapen sprids, och det kan förhoppningsvis leda till att andra familjer i behov av utbildningen kan få information om insatsen och att de vid behov vågar söka stöd. Kombinationen av de olika delarna i KOMiTID med hembesök, kurstillfällen, hemuppgifter och möjlighet att få feedback från både deltagare och vägledare förefaller sammantaget ha bidragit till att KOMiTID upplevdes som en givande och individanpassad insats med goda interventionseffekter som sträcker sig bortom socioekonomi och olika kulturella skillnader.

6. Tack

Först och främst, stort Tack till handledare Anna Fäldt som initierat studien, och som peppat och gett ovärderlig feedback längs hela vägen. Tack också till logoped Karin Sandberg som genomfört alla intervjuer och som också funnits med som bollplank under studiens gång. Varmt tack till alla föräldrar som deltagit vid intervjuerna, och tack för fint samarbete under hela KOMiTID. Och stort tack till logopedkollega Johanna Karlhager för så fint samarbete i projektet och med KOMiTID. Tack också till alla samarbetspartners inom projektet och samverkansmodellen inom Region Örebro Län. Tack till biblioteket Örebro kommun för att ni möjliggjort genomförandet av att hålla KOMiTID inom projektet. Tack till barnhälsovården i det aktuella området för identifiering av aktuella familjer. Tack till det lokala biblioteket i området för lån av rum, visning i era lokaler för att låna böcker och ta fram bildstödmaterial tillsammans med familjerna. Tack till alla språktolkare som närvarat. Och stort tack till Eva Bernsten Bang på Regional utveckling, Kultur och ideell sektor, för möjlighet att genomföra studien. Tack också till alla fina logopedkollegor på logopedmottagningen i Örebro som visat stort intresse för arbetet med studien. Och Tack till finaste fina familjen, för att ni är ni.

7. Referenser (artikeldel)

- Adamson, L. B., Caughy, M. O. B., Bakeman, R., Rojas, R., Owen, M. T., Tamis-LeMonda, C. S., Pacheco, D., Pace, A., & Suma, K. (2021). The quality of mother-toddler communication predicts language and early literacy in Mexican American children from low-income households. *Early childhood research quarterly*, 56, 167-179. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2021.03.006>
- AKKtiv. (u.å.). *Utbildning för föräldrar och personal*. Retrieved april 2 2024 from <https://www.akktiv.se/utbildning-for-foraldrar-och-personal/>
- Andersson, K., Hansson, K., Rosqvist, I., Lyberg Åhlander, V., Sahlén, B., & Sandgren, O. (2019). The Contribution of Bilingualism, Parental Education, and School Characteristics to Performance on the Clinical Evaluation of Language Fundamentals: Fourth Edition, Swedish. *Frontiers in Psychology*, 10(1586), 1586-1586. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01586>
- Barker, R. M., Akaba, S., Brady, N. C., & Thiemann-Bourque, K. (2013). Support for AAC Use in Preschool, and Growth in Language Skills, for Young Children with Developmental Disabilities. *Augmentative and alternative communication*, 29(4), 334-346. <https://doi.org/10.3109/07434618.2013.848933>
- Beard, A. (2018). Speech, language and communication: a public health issue across the lifecourse. *Paediatrics and child health*, 28(3), 126-131. <https://doi.org/10.1016/j.paed.2017.12.004>
- Bergelson, E., Soderstrom, M., Schwarz, I.-C., Rowland, C. F., Ramírez-Esparza, N., R Hamrick, L., Marklund, E., Kalashnikova, M., Guez, A., Casillas, M., Benetti, L., Alphen, P. v., & Cristia, A. (2023). Everyday language input and production in 1,001 children from six continents. *Proceedings of the National Academy of Sciences - PNAS*, 120(52), e2300671120-e2300671120. <https://doi.org/10.1073/pnas.2300671120>
- Bergström, M., Gebreslassie, M., Hedqvist, M., Lindberg, L., Sarkadi, A., & Hjern, A. (2020). Narrative review of interventions suitable for well-baby clinics to promote infant attachment security and parents' sensitivity. *Acta Paediatrica*, 109(9), 1745-1757. <https://doi.org/10.1111/apa.15212>
- Blom, E., Küntay, A. C., Messer, M., Verhagen, J., & Leseman, P. (2014). The benefits of being bilingual: Working memory in bilingual Turkish–Dutch children. *Journal of Experimental Child Psychology*, 128, 105-119. <https://doi.org/10.1016/j.jecp.2014.06.007>
- Brooks, R., & Meltzoff, A. N. (2005). The development of gaze following and its relation to language. *Developmental science*, 8(6), 535-543. <https://doi.org/10.1111/j.1467-7687.2005.00445.x>
- Bruner, J. S. (1983). *Child's talk : learning to use language*. Oxford U.P.
- Brännlund, A., Hammarström, A., & Strandh, M. (2013). Education and health-behaviour among men and women in Sweden: a 27-year prospective cohort study. *Scandinavian journal of public health*, 41(3), 284-292.
- Conboy, B. T., & Thal, D. J. (2006). Ties Between the Lexicon and Grammar: Cross-Sectional and Longitudinal Studies of Bilingual Toddlers. *Child Development*, 77(3), 712-735. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2006.00899.x>
- Dahlgren, S., Almén, H., & Dahlgren Sandberg, A. (2017). Theory of Mind and Executive Functions in Young Bilingual Children. *The Journal of genetic psychology*, 178(5), 303-307. <https://doi.org/10.1080/00221325.2017.1361376>

- Danielson, E. (2017). Kvalitativ forskningsintervju. In M. Henricson (Ed.), *Vetenskaplig teori och metod : från idé till examination inom omvårdnad* (5 ed., pp. 143-154). Studentlitteratur.
- Donnelly, S., & Kidd, E. (2021). The Longitudinal Relationship Between Conversational Turn-Taking and Vocabulary Growth in Early Language Development. *Child Development*, 92(2), 609-625.
<https://doi.org/10.1111/cdev.13511>
- Elo, S., Kääriäinen, M., Kanste, O., Pölkki, T., Utriainen, K., & Kyngäs, H. (2014). Qualitative Content Analysis: A Focus on Trustworthiness. *SAGE open*, 4(1), 215824401452263. <https://doi.org/10.1177/2158244014522633>
- Farrant, B. M., & Zubrick, S. R. (2012). Early vocabulary development: The importance of joint attention and parent-child book reading. *First language*, 32(3), 343-364.
<https://doi.org/10.1177/0142723711422626>
- Ferm, U., Andersson, M., Broberg, M., Liljegren, T., & Thunberg, G. (2011). Parents and Course Leaders' Experiences of the ComAlong Augmentative and Alternative Communication Early Intervention Course. *Disability studies quarterly*, 31(4). <https://doi.org/10.18061/dsq.v31i4.1718>
- Fäldt, A. (2020). *Targeting toddlers' communication difficulties at the Swedish child health services – a public health perspective* [Uppsala universitet, Institutionen för kvinnors och barns hälsa].
- Fäldt, A., Fabian, H., Thunberg, G., & Lucas, S. (2020). “All of a sudden we noticed a difference at home too”: parents’ perception of a parent-focused early communication and AAC intervention for toddlers. *Augmentative and alternative communication*, 36(3), 143-154.
- Gibson, J. L., Newbury, D. F., Durkin, K., Pickles, A., Conti-Ramsden, G., & Toseeb, U. (2021). Pathways from the early language and communication environment to literacy outcomes at the end of primary school; the roles of language development and social development. *Oxford review of education*, 47(2), 260-283. <https://doi.org/10.1080/03054985.2020.1824902>
- Graneheim, U. H., & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24(2), 105-112. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2003.10.001>
- Harry, B. (2008). Collaboration with Culturally and Linguistically Diverse Families: Ideal versus Reality. *Exceptional Children*, 74(3), 372-388.
<https://doi.org/10.1177/001440290807400306>
- Hirsh-Pasek, K., Adamson, L. B., Bakeman, R., Owen, M. T., Golinkoff, R. M., Pace, A., Yust, P. K. S., & Suma, K. (2015). The Contribution of Early Communication Quality to Low-Income Children's Language Success. *Psychological Science*, 26(7), 1071-1083.
<https://doi.org/10.1177/0956797615581493>
- Huttenlocher, J., Waterfall, H., Vasilyeva, M., Vevea, J., & Hedges, L. V. (2010). Sources of variability in children’s language growth. *Cognitive Psychology*, 61(4), 343-365. <https://doi.org/10.1016/j.cogpsych.2010.08.002>
- Jegatheesan, B., Fowler, S., & Miller, P. J. (2010). From symptom recognition to services: how South Asian Muslim immigrant families navigate autism. *Disability & society*, 25(7), 797-811.
<https://doi.org/10.1080/09687599.2010.520894>
- Jensen, S. K. G., Berens, A. E., & Nelson, C. A. (2017). Effects of poverty on interacting biological systems underlying child development. *The lancet child &*

- adolescent health*, 1(3), 225-239. [https://doi.org/10.1016/S2352-4642\(17\)30024-X](https://doi.org/10.1016/S2352-4642(17)30024-X)
- Johnson, C. J., Beitchman, J. H., & Brownlie, E. B. (2010). Twenty-Year Follow-Up of Children with and without Speech-Language Impairments: Family, Educational, Occupational, and Quality of Life Outcomes. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 19(1), 51-65. [https://doi.org/10.1044/1058-0360\(2009/08-0083\)](https://doi.org/10.1044/1058-0360(2009/08-0083))
- Johnson, S. B., Riis, J. L., & Noble, K. G. (2016). State of the Art Review: Poverty and the Developing Brain. *Pediatrics (Evanston)*, 137(4), 1-1. <https://doi.org/10.1542/peds.2015-3075> (Poverty and Child Health Disparities)
- Kaiser, A. P., & Roberts, M. Y. (2013). Parent-Implemented Enhanced Milieu Teaching with Preschool Children Who Have Intellectual Disabilities. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 56(1), 295-309. [https://doi.org/10.1044/1092-4388\(2012/11-0231\)](https://doi.org/10.1044/1092-4388(2012/11-0231))
- Kohnert, K. (2013). Typically developing children learning one or two languages. In *Language disorders in bilingual children and adults* (pp. 79-114). Plural Publishing.
- Krupic, F., Hellström, M., Biscevic, M., Sadic, S., & Fatahi, N. (2016). Difficulties in using interpreters in clinical encounters as experienced by immigrants living in Sweden. *Journal of Clinical Nursing*, 25(11-12), 1721-1728. <https://doi.org/10.1111/jocn.13226>
- Law, J., Clegg, J., Rush, R., Roulstone, S., & Peters, T. J. (2019). Association of proximal elements of social disadvantage with children's language development at 2 years: an analysis of data from the Children in Focus (CiF) sample from the ALSPAC birth cohort. *International Journal of Language and Communication Disorders*, 54(3), 362-376. <https://doi.org/10.1111/1460-6984.12442>
- Levickis, P., Eadie, P., Mensah, F., McKean, C., Bavin, E. L., & Reilly, S. (2023). Associations between responsive parental behaviours in infancy and toddlerhood, and language outcomes at age 7 years in a population-based sample. *International Journal of Language and Communication Disorders*. <https://doi.org/10.1111/1460-6984.12846>
- Lindgren, B.-M., Lundman, B., & Graneheim, U. H. (2020). Abstraction and interpretation during the qualitative content analysis process. *International Journal of Nursing Studies*, 108, 103632-103632. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2020.103632>
- Lindsay, G., & Strand, S. (2016a). Children with language impairment: Prevalence, associated difficulties, and ethnic disproportionality in an English population. *Frontiers in Education*,
- Lindsay, G., & Strand, S. (2016b). Children with Language Impairment: Prevalence, Associated Difficulties, and Ethnic Disproportionality in an English Population. *Frontiers in education (Lausanne)*, 1. <https://doi.org/10.3389/feduc.2016.00002>
- Lingwood, J., Levy, R., Billington, J., & Rowland, C. (2020). Barriers and solutions to participation in family-based education interventions. *International journal of social research methodology*, 23(2), 185-198. <https://doi.org/10.1080/13645579.2019.1645377>
- Locke, A., Ginsborg, J., & Peers, I. (2002). Development and disadvantage: implications for the early years and beyond. *International Journal of Language and Communication Disorders*, 37(1), 3-15. <https://doi.org/10.1080/13682820110089911>

- Lorah, E. R., Tincani, M., Dodge, J., Gilroy, S., Hickey, A., & Hantula, D. (2013). Evaluating Picture Exchange and the iPad™ as a Speech Generating Device to Teach Communication to Young Children with Autism. *Journal of developmental and physical disabilities*, 25(6), 637-649. <https://doi.org/10.1007/s10882-013-9337-1>
- Madigan, S., Prime, H., Graham, S. A., Rodrigues, M., Anderson, N., Khoury, J., & Jenkins, J. M. (2019). Parenting Behavior and Child Language: A Meta-analysis. *Pediatrics (Evanston)*, 144(4). <https://doi.org/10.1542/peds.2018-3556>
- Malterud, K. (2001). Qualitative research: standards, challenges, and guidelines. *The Lancet (British edition)*, 358(9280), 483-488. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(01\)05627-6](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(01)05627-6)
- Mandak, K., O'Neill, T., Light, J., & Fosco, G. M. (2017). Bridging the gap from values to actions: a family systems framework for family-centered AAC services. *Augmentative and alternative communication*, 33(1), 32-41. <https://doi.org/10.1080/07434618.2016.1271453>
- Marshall, J., & Goldbart, J. (2008). 'Communication is everything I think.' Parenting a child who needs Augmentative and Alternative Communication (AAC). *International Journal of Language and Communication Disorders*, 43(1), 77-98. <https://doi.org/10.1080/13682820701267444>
- Morse, J. M., Barrett, M., Mayan, M., Olson, K., & Spiers, J. (2002). Verification Strategies for Establishing Reliability and Validity in Qualitative Research. *International journal of qualitative methods*, 1(2), 13-22. <https://doi.org/10.1177/160940690200100202>
- Nelson, K. E., Welsh, J. A., Trup, E. M. V., & Greenberg, M. T. (2011). Language delays of impoverished preschool children in relation to early academic and emotion recognition skills. *First language*, 31(2), 164-194. <https://doi.org/10.1177/0142723710391887>
- Norbury, C. F., Gooch, D., Wray, C., Baird, G., Charman, T., Simonoff, E., Vamvakas, G., & Pickles, A. (2016). The impact of nonverbal ability on prevalence and clinical presentation of language disorder: evidence from a population study. *Journal of child psychology and psychiatry*, 57(11), 1247-1257. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12573>
- Nordlund, H., & Fäldt, A. (2023). "They aren't waiting for an SLP, they think 'what can I as a parent do now?'" course leaders' perceptions of AAC interventions targeting parents. *Augmentative and alternative communication, ahead-of-print*(ahead-of-print), 1-11. <https://doi.org/10.1080/07434618.2023.2233033>
- Norlin, D., & Broberg, M. (2013). Parents of children with and without intellectual disability: couple relationship and individual well-being. *Journal of Intellectual Disability Research*, 57(6), 552-566. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2012.01564.x>
- Nugent, J. K., Bartlett, J. D., Von Ende, A., & Valim, C. (2017). The Effects of the Newborn Behavioral Observations (NBO) System on Sensitivity in Mother-Infant Interactions. *Infants and young children*, 30(4), 257-268. <https://doi.org/10.1097/IYC.000000000000103>
- O'Toole, C., Lyons, R., & Houghton, C. (2021). A qualitative evidence synthesis of parental experiences and perceptions of parent-child interaction therapy for preschool children with communication difficulties. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 64(8), 3159-3185.

- Pace, A., Alper, R., Burchinal, M. R., Golinkoff, R. M., & Hirsh-Pasek, K. (2019). Measuring success: Within and cross-domain predictors of academic and social trajectories in elementary school. *Early childhood research quarterly*, 46, 112-125. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2018.04.001>
- Pace, A., Luo, R., Hirsh-Pasek, K., & Golinkoff, R. M. (2017). Identifying Pathways Between Socioeconomic Status and Language Development. *Annual review of linguistics*, 3(1), 285-308. <https://doi.org/10.1146/annurev-linguistics-011516-034226>
- Paradis, J., Genesee, F., & Crago, M. B. (2021a). The Language- Neurocognition Connection. In *Dual Language Development & Disorders* (Third ed., pp. 57-81). Paul H Brookes Publishing co.
- Paradis, J., Genesee, F., & Crago, M. B. (2021b). Language and Communication Disorders in Bilingual Children. In *Dual Language Development & Disorders* (Third ed., pp. 297-347). Paul H Brookes Publishing co
- Pennington, B. F., & Bishop, D. V. M. (2009). Relations Among Speech, Language, and Reading Disorders. *Annual Review of Psychology*, 60(1), 283-306. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.60.110707.163548>
- Reilly, S., McKean, C., Morgan, A., & Wake, M. (2015). Identifying and managing common childhood language and speech impairments. *BMJ (Online)*, 350, h2318. <https://doi.org/10.1136/bmj.h2318>
- Rindermann, H., & Baumeister, A. E. E. (2015). Parents' SES vs. parental educational behavior and children's development: A reanalysis of the Hart and Risley study. *Learning and individual differences*, 37, 133-138. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2014.12.005>
- Romeo, R. R., Leonard, J. A., Robinson, S. T., West, M. R., Mackey, A. P., Rowe, M. L., & Gabrieli, J. D. E. (2018). Beyond the 30-Million-Word Gap: Children's Conversational Exposure Is Associated With Language-Related Brain Function. *Psychological Science*, 29(5), 700-710. <https://doi.org/10.1177/0956797617742725>
- Romski, M., Sevcik, R. A., Adamson, L. B., Smith, A., Cheslock, M., & Bakeman, R. (2011). Parent Perceptions of the Language Development of Toddlers with Developmental Delays before and after Participation in Parent-Coached Language Interventions. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 20(2), 111-118. [https://doi.org/10.1044/1058-0360\(2011/09-0087\)](https://doi.org/10.1044/1058-0360(2011/09-0087))
- Rudolph, J. M. (2017). Case History Risk Factors for Specific Language Impairment: A Systematic Review and Meta-Analysis. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 26(3), 991-1010. https://doi.org/10.1044/2016_AJSLP-15-0181
- Sandberg, A. D., & Liliedahl, M. (2008). Patterns in early interaction between young preschool children with severe speech and physical impairments and their parents. *Child Language Teaching and Therapy*, 24(1), 9-30. <https://doi.org/10.1177/0265659007084566>
- Santhanam, S. p., Gilbert, C. L., & Parveen, S. (2018). Speech-Language Pathologists' Use of Language Interpreters With Linguistically Diverse Clients: A Nationwide Survey Study. *Communication Disorders Quarterly*, 40(3), 131-141. <https://doi.org/10.1177/1525740118779975>
- Schroeder, S. R. (2018). Do Bilinguals Have an Advantage in Theory of Mind? A Meta-Analysis. *Frontiers in communication*, 3. <https://doi.org/10.3389/fcomm.2018.00036>

- Sennott, S. C., Light, J. C., & McNaughton, D. (2016). AAC Modeling Intervention Research Review. *Research and practice for persons with severe disabilities*, 41(2), 101-115. <https://doi.org/10.1177/1540796916638822>
- Shire, S. Y., Gulsrud, A., & Kasari, C. (2016). Increasing Responsive Parent–Child Interactions and Joint Engagement: Comparing the Influence of Parent-Mediated Intervention and Parent Psychoeducation. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 46(5), 1737-1747. <https://doi.org/10.1007/s10803-016-2702-z>
- SKR. (2023). *Sveriges Kommuner och Regioner Tillgång till tolk*. Retrieved 8 maj 2023 from <https://skr.se/skr/integrationsocialomsorg/asylochflyktingmottagandeintegration/ansvarsfordelningregelverk/tillgangtilltolk>
- Socialstyrelsen. (mars 2022). *Stödja och stimulera kommunikations- och språkutveckling bland barn 0 till 2 år. Ett kunskapsstöd för barnhälsovården*. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2022-3-7794.pdf>
- Sperry, D. E., Sperry, L. L., & Miller, P. J. (2019). Reexamining the Verbal Environments of Children From Different Socioeconomic Backgrounds. *Child Development*, 90(4), 1303-1318. <https://doi.org/10.1111/cdev.13072>
- Talbot, K. M., & Elkington, E. J. (2016). The role of interpreters in mental health care. *South African journal of psychology*, 46(3), 364-375. <https://doi.org/10.1177/0081246315619833>
- Thunberg, G., Carlstrand, A., Claesson, B., & Rensfeldt Flink, A. (2011). *KomIgång : en föräldrakurs om kommunikation och kommunikationsstöd : kursbok*. DART ; Västra götaland regionen.
- Tomasello, M., Carpenter, M., & Liszkowski, U. (2007). A New Look at Infant Pointing. *Child Development*, 78(3), 705-722. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2007.01025.x>
- Tomasello, M., & Farrar, M. J. (1986). Joint Attention and Early Language. *Child Development*, 57(6), 1454-1463. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1986.tb00470.x>
- UNICEF. (u.å.). *Barnkonventionen*. Unicef. Retrieved april 4 2024 from <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten>
- Vygotskij, L. S. (2001). En undersökning av de vetenskapliga begreppens utveckling under barnåren. Ett försök att konstruera en arbetshypotes (K. Öberg Lindsten, Trans.). In *Tänkande och språk* (pp. 251-390). Daidalos. (1934)
- Warren, S. F., & Brady, N. C. (2007). The role of maternal responsivity in the development of children with intellectual disabilities. *Mental retardation and developmental disabilities research reviews*, 13(4), 330-338. <https://doi.org/10.1002/mrdd.20177>
- Woods, J. J., Wilcox, M. J., Friedman, M., & Murch, T. (2011). Collaborative Consultation in Natural Environments: Strategies to Enhance Family-Centered Supports and Services. *Language, speech & hearing services in schools*, 42(3), 379-392. [https://doi.org/10.1044/0161-1461\(2011/10-0016\)](https://doi.org/10.1044/0161-1461(2011/10-0016))
- Wyatt Kaminski, J., Valle, L. A., Filene, J. H., & Boyle, C. L. (2008). A Meta-analytic Review of Components Associated with Parent Training Program Effectiveness. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 36(4), 567-589. <https://doi.org/10.1007/s10802-007-9201-9>

8. Bilagor

Bilaga 1. Semistrukturerad intervjuguide Intervjuguide AKKtiv

Inled med presentation av dig.

Presentera syftet:

”Vi vill veta mer om hur ni upplevde AKKtiv. Det som har varit bra, det som har varit mindre bra, om något var svårt, hur det har påverkat er, vad ni minns från kurserna.

Intervjun kommer att spelas in. När vi transkriberar intervjuerna, alltså skriver ner det ni har sagt, kommer vi ersätta namn med koder. Vi kommer inte att skriva detaljer som gör att du kan identifieras. Ingen obehörig kommer att få ta del av dina svar, du får avbryta intervjun när som helst om du skulle vilja.”

Hämta samtycke till bandinspelning.

Öppnande frågor	probing questions	Syfte
Relation till barnet? Hur många barn har du? Hur gamla är de? Vad har du för utbildning? Är du född i Sverige? Hur länge har du bott i Sverige?		bakgrundsfrågor
Hur kom det sig att ni gick AKKtiv?	Hur kom ni i kontakt med AKKtiv?	Föräldrarnas beskrivning av rekrytering, barnets svårighet
Hur kommunicerade barnet när ni blev inbjudna till AKKtiv?	Kan du ge exempel? Pratade barnet? Använde barnet mest gester? Vilket språk använde barnet mest?	Föräldrarnas beskrivning av barnets svårighet
Hur kommunicerar barnet idag?	Ser du någon skillnad i hur det var innan kursen och hur det är nu? Kan du ge ett exempel?	Föräldrarnas beskrivning av barnets svårighet
Hur upplevde ni att gå på kursen?	Vad var jobbigt/bra?	Upplevelse av kursen
Var det något i AKKtiv som var svårt eller konstigt för dig?	Tror du att det är för att AKKtiv är skapat av personer med enbart svenskt ursprung? / Märktes det att kursen är skapad av personer som enbart har svenskt ursprung? Hur skulle du ha velat att kursen gavs? Var det något som du har saknat?	Kulturell applicering
Var det tolkar med på kursen?	Behövde du tolk på kursen? Hur upplevde du tolkningen? Tror du att kursen påverkades av att det var tolkar?	Upplevelse, kulturell applicering
Hur upplevde du att det var att gå kurs med föräldrar från olika delar av världen?	Hade du nytta av de andra föräldrarnas exempel? På vilket sätt?	Kulturell applicering

	Vad var det som var lika och olika i föräldrarnas erfarenheter?	
Hur har kursen påverkat dig eller ditt barn?	Vad minns ni från kursen? Hur påverkade kursen dig? - ditt barn? - din och barnets relation? Tog du med dig något från kursen som du fortfarande använder? Är det någon skillnad i din kommunikation till barnet nu än innan du gick kursen som du tror beror på kursen och inte barnets vanliga utveckling?	
Kan du beskriva hur ni föräldrar kommunicerar med barnet idag?	Kan du ge exempel? Gör du på något annat sätt än innan kursen? Använder ni någon AKK tillsammans med barnet? Använder barnet AKK?	
Hur gjorde ni för att dela med er av vad ni lärde er på kursen?	Gick barnets alla föräldrar på kursen? Hur delade ni med för den andre föräldern det ni lärde er? Andra släktingar eller vänner? Har ni fler barn, påverkade kursen något för syskonen till barnet? Påverkade kursen er föräldrar i relationen (försiktigt om det inte är par)	
Fick ni hembesök? Hur upplevde ni det?	Påverkade hembesöket dig eller ditt barn? På vilket/vilka sätt? Kan du ge ett konkret exempel? Hur upplevde du det (påverkan eller ingen påverkan)?	
Hade du behövt att kursen innehöll något mer eller något annat?	Vad tror du andra föräldrar med barn med kommunikationssvårigheter skulle behöva ingå i den här typen av insats? Borde hjälpen ges på annat sätt än en kurs?	
Är det något mer vi borde prata om?		

Bilaga 2. Informationsbrev till deltagare

Kommunikationsinterventioner till föräldrar som lever i utsatta områden eller är i behov av tolkstöd under språkstimulerande interventioner.

Jag vill fråga dig om du vill delta i ett forskningsprojekt. I det här dokumentet får du information om projektet och om vad det innebär att delta.

Vad är det för ett projekt och varför vill vi att du ska delta?

Ni har gått på en AKKtiv kurs. Det är en kurs som ges till föräldrar till barn som har behov av extra stöd i sin kommunikations- eller språkutveckling. Vi vill undersöka hur ni föräldrar upplever AKKtiv. Föräldrar som erbjuds AKKtiv i Region Örebro och Region Dalarna kommer att tillfrågas.

Hur går projektet till?

För att delta i projektet intervjuas du efter AKKtiv. Intervjun tar ca 30-60 min. Där får du berätta hur du upplevde AKKtiv. Intervjun görs av en logoped eller logopedstudent under handledning. Ni föräldrar som gick kurs kommer att kontaktas och intervjuas via telefon eller videosamtal. Om du behöver tolk kommer en tolk också vara med. Om ni var fler föräldrar som deltog vill vi gärna prata med de som deltog.

Finns det några fördelar?

Vi hoppas att den information som vi får från deltagarna ska förbättra AKKtiv. Genom intervjuerna kan ni åter få reflektera över vad ni lärde er under AKKtiv KOMiTiD tillsammans med en logoped, och få svar på frågor som ni har.

Finns det några risker?

Det kan kännas jobbigt att prata om hur ni har upplevt AKKtiv. Även om ni har gett ert samtycke så kan ni välja att låta bli att svara på frågor eller avsluta intervjun när ni vill.

Vad händer med uppgifterna?

Projektet kommer inte att samla in och registrera information om dig. Projektet kommer att fokusera på hur föräldrar upplevde AKKtiv. Det du säger under intervjun kan komma att bli en del av forskningen. Ingen kommer att kunna veta vilka föräldrar som har deltagit eller vem som har sagt vad. När vi skriver ner det som du har sagt kommer vi att ersätta namn med koder.

Ingen obehörig kommer att få ta del av dina svar. Materialet från intervjuerna kommer att förvaras på universitets server.

Forskningshuvudman för projektet är Uppsala universitet. Med forskningshuvudman menas den organisation som är ansvarig för studien. Alla uppgifter om dig som kommer oss till del kommer att behandlas enligt EUs Dataskyddsförordning (GDPR) och utgör lagrummet inom vilket vi får hantera dina personuppgifter. Sammanställda data kommer att hanteras med kod, inte namn, så att personer inte kan identifieras. Det vi kommer fram till i forskningen kommer att presenteras i vetenskapliga tidningar. Ingen kan se vad som gäller just dig. Ansvarig för personuppgifter är Uppsala universitet. Enligt EU:s dataskyddsförordning så har du rätt att kostnadsfritt få ta del av de uppgifter som hanteras i studien och vid behov få eventuella fel rättade. Du kan också begära att uppgifter raderas samt att behandlingen av personuppgifterna begränsas. Rätten till begränsning av behandling av personuppgifter är begränsad när uppgifterna är nödvändiga för den forskning som bedrivs. Dataskyddsombud nås på dataskyddsombud@uu.se. Data kommer att gallras efter 10 år förutsatt att resultat har redovisats och publicerats och ekonomisk slutredovisning skett. Om du är missnöjd med hur personuppgifter behandlas har du rätt att framföra klagomål till Integritetsskyddsmyndigheten, som är tillsynsmyndighet.

Hur får du information om resultatet av projektet?

Om du önskar ta del av resultatet av studien kan du ange din e-post till studieansvarig forskare och få ett exemplar av resultatet.

Deltagandet är frivilligt

Ditt deltagande är frivilligt och du kan när som helst välja att avbryta deltagandet. Om du väljer att inte delta eller avbryta ditt deltagande behöver du inte uppge varför, och det kommer inte att påverka ditt barns vård.

Om du vill avbryta ditt deltagande ska du kontakta den ansvariga för projektet (se nedan).

Ansvarig för projektet

Ansvarig för projektet är logoped och doktor Anna Fältdt, på 018-47165 76 eller anna.faltdt@kbh.uu.se, vid forskargruppen CHAP, Institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap, Uppsala universitet.